

วารสาร
ประวัติศาสตร์
ธรรมศาสตร์

**THE THAMMASAT
JOURNAL
OF
HISTORY**

เชือดไก่ให้ลิงดู:
รัฐไทยกับการทำลายศัตรูด้วยนาฏกรรม
“Killing a Chicken to Scare the Monkeys”:
The Thai State’s Annihilation of its Enemies*

ปรีดี หงษ์สตัน
Preedee Hongsaton

อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

* ขออุทิศบทความนี้แด่ ไม่นั่ง ก.กุนที ผู้เขียนขอขอบคุณไทเรล ฮาเบอร์คอร์น ที่ช่วยทำให้ได้พบกับหลักฐานส่วนใหญ่และข้อวิจารณ์ต่อบทความชิ้นนี้ ขอขอบคุณ ดร.นิภาพร รัชตพัฒนากุล บรรณาธิการของวารสารสำหรับข้อคิดเห็น และขอบคุณผู้ประเมินบทความทั้งสองท่านสำหรับข้อวิพากษ์และคำถามอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามความผิดพลาดทั้งหลายในบทความนี้เป็นของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว โดยสำหรับการอ้างอิงจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนั้น ผู้เขียนได้สงวนนามสกุลตามที่ได้รับคำแนะนำมา

บทคัดย่อ

เหตุการณ์ความรุนแรงคนขับแท็กซี่ถูกทำร้ายปางตายในช่วงปลายปี พ.ศ. 2556 สะท้อนถึง “วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดู” ในสังคมไทย บทความนี้ พยายามอธิบายการทำงานของวัฒนธรรมดังกล่าวโดยนำกรอบความคิดเรื่อง รัฐนาฏกรรม (theatre state) มาใช้ เพื่อชี้ให้เห็นถึงพระเดชและพระคุณในการ ปกครองรักษาระเบียบสังคมให้สงบสุขตามหลักจักรวาลทัศน์ของพุทธศาสนาเถรวาทไทย กระบวนการดังกล่าวนี้มีเทคโนโลยีทำหน้าที่อยู่ตรงใจกลาง และเทคโนโลยีนั้นทำงานเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับการทำงานของสมองในทางประสาทวิทยาศาสตร์ บทความนี้จะยกตัวอย่างกรณีการใช้กฎหมายมาตรา 17 ที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรี้เด็ดขาดในการตัดสินประหารชีวิตนักโทษที่เห็นว่าเป็น “มาร” ในสังคมไทยช่วงทศวรรษที่ 2510 ในฐานะวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูที่ปรากฏออกมาออกมาด้วยเทคโนโลยีของหนังสือพิมพ์

คำสำคัญ: ความรุนแรง, รัฐนาฏกรรม, มาตรา 17, เทคโนโลยี, ประสาทวิทยาศาสตร์

Abstract

A violent incident that occurred in the middle of Bangkok in late 2013 resulted in a near-death injury of a taxi driver. This article takes this incident as a departure point to the broader analysis of structural violence in the Thai society. “Killing a Chicken to Scare the Monkeys” is a Thai proverb meaning to prosecute a person to set an example so that others will fear and not dare to follow. This article will rework the concept of the Theatre State and, with the support from findings in neuroscience, will argue that the Thai state internalizes the culture of “Killing a Chicken to Scare the Monkeys” to maintain order according to the Thai Theravada Buddhist cosmology. Essentially, this process has the technology enacting the central role and without which, metaphorically speaking, the killing of chicken would not have been completed. This article will illustrate the structural violence in the Thai society through the use of the draconian Article 17 that played out by the technology of newspapers during the 1970s.

Keywords: Violence, Theatre State, Article 17, Technology, Neuroscience

1. บทนำ

วันที่ 26 ธันวาคม 2556 มีเหตุการณ์ถูกบันทึกเอาไว้และถูกนำมาเผยแพร่ในเว็บไซต์ฝากวิดีโอ YouTube มีความยาว 2 นาที ชื่อคลิปว่า “โซเฟอร์แท็กซี่โดนมือบ๊อง ทุบรถ รุมทำร้ายปางตาย” คลิปเหตุการณ์นั้นเริ่มต้นด้วยภาพด้านหน้ารถแท็กซี่สีชมพูแสดง ทันใดนั้นมีชายสองคนกระโดดขึ้นไปบนฝากระโปรงรถ แล้วกระทุ้งอย่างแรงหลายครั้ง โดยเวลานั้นรถแท็กซี่คันดังกล่าวกระจกแตกและป้ายยี่ห้อด้านหน้ารถหลุดออกมาเรียบร้อยแล้ว ในขณะเดียวกันมีเสียงผู้หญิงร้องบอก “ใจเย็นๆ พี่” จากนั้นมีผู้ชายอีกคนหนึ่งใส่หมวกกันน็อคสีดำ ไข่มุกเข้าไปที่กระจกรถ 3 ครั้ง กล้องที่ใช้ถ่ายเคลื่อนมาทางซ้าย มีชายอีกคนหนึ่งสวมหมวกกันน็อคสีแดง หยิบสิ่งที่คล้ายท่อเป๊ปปเหล็กออกมาจากเสื้อแจ็คเก็ต พุ่งเข้าตีที่กระจกรถสองครั้ง เขาเดินห่างออกมาจากรถอีกไม่กี่วินาที ก่อนจะพุ่งเข้าไปใช้วัตถุเดียวกันตอกลงไปที่กระจกอีกครั้งจนทะลุ

เสียงหวอของรถพยาบาล ทำให้ชายเหล่านี้เดินห่างออกไป ในนาทีที่ 0.28-0.29 มีเสียงตะโกนที่ฟังดูคล้ายว่ามาจากทางด้านหลังกล้องว่า “ไอ้สัตว์แค่นี้หนีไป”¹

โดยจะเห็นผู้ใส่เครื่องแต่งกายที่มีลายธงไตรรงค์อยู่รายรอบ บางคนมีนกหวีดห้อยคออยู่

จากนั้นผู้ถ่ายคลิปก็นั้นเดินเลียบไปทางข้างหลังรถแท็กซี่ มีกลุ่มคนที่คล้ายกับเป็นเจ้าของหน้าที่ยาบาลฉุกเฉินประมาณ 6 คน กำลังรุมช่วยเหลือชายคนหนึ่ง ชายคนนั้นนอนหงาย ใส่เสื้อเครื่องแบบคนขับแท็กซี่สีฟ้า เขาหลับตาไม่ได้สติ ที่ศีรษะเต็มไปด้วยเลือด มีเลือดเป็นลิ้มๆ นองอยู่ทางด้านขวาของศีรษะเขา ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่คนหนึ่งกำลังประคองศีรษะของเขาเอาไว้ โดยในนาทีที่ 1.03 ของคลิปเราเห็นเสื้อของเจ้าหน้าที่สองคนเขียนว่า ศูนย์วิทยุ

¹ <http://www.youtube.com/watch?v=GNfdJRtm21w> (สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2557).

พระราม 9 และ ร่วมกตัญญู

จากนั้นเป็นเสียงแนะนำของผู้ที่สันนิษฐานได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่คนอื่นให้เคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ ซึ่งในขณะเดียวกันในนาฬิกาที่ 1.07-1.08 กล้องหันขวับไปถ่ายชายอีกคนหนึ่งที่กำลังพยายามเปิดประตูรถแท็กซี่ ในช่วงนี้เองเราเห็นวาทะจากด้านข้างขวา ทั้งประตูที่นั่งด้านหน้าและประตูที่นั่งด้านหลังถูกทุบแตกหมดไม่เหลือแล้ว รวมทั้งที่กระโปรงท้ายรถก็เปิดอ้าอยู่

ผู้ถ่ายคลิปเดินกลับมาที่หน้ารถเหมือนเดิม ซึ่งคราวนี้เราเห็นว่ากระโปรงหน้ารถถูกเปิดแล้ว ในนาฬิกาที่ 1.27-1.28 มีเสียงตะโกนขึ้นมา ไม่ชัดเจนว่าจากทางใดว่า “ไป ไอ้เหี้ย ไปตายไป” และมีชายอีกคนหนึ่งถือไม้เข้าไปทุบที่เครื่องยนต์ของรถแท็กซี่ ชายอีกคนหนึ่งเข้าตีไฟหน้าทั้งสองด้านจนแตก และชายอีกคนหนึ่งพยายามกระชากทำลายสายไฟในห้องเครื่องอย่างแรงเพื่อไม่ให้รถทำงานได้อีก³

รายงานเหตุการณ์นี้ถูกเผยแพร่ไม่นานต่อมา โดยคนขับแท็กซี่คนดังกล่าวชื่อนายเพชร ชูศรีขวัญ อายุ 45 ปี ถูกคุมทำร้ายและถูกตีเข้าที่ศีรษะ ที่ขมับด้านซ้ายถูกตีเข้าด้วยของแข็งที่ฝังตะปู ทำให้ตะปูที่เป็นสนิมหักและฝังเข้าที่ขมับ⁴ ตามรายงานข่าว นายเพชรมีลูกสามคน โดยหนึ่งในนั้นเป็นลูกสาว อายุ 16 ปี เธอไม่ได้เรียนหนังสือต่อเพราะต้องออกมาช่วยพ่อทำงานหารายได้ เธอเกรงว่าด้วยฐานะยากจนจะไม่สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลได้ แต่ยังโชคดีว่ากระแทกวันที่ 27 ธันวาคม 2556 ข่าวระบุว่าอาการของคนขับแท็กซี่ดีขึ้นบ้างแล้ว⁵

คลิปวิดีโอนี้เป็นเหตุการณ์หนึ่งในความขัดแย้งทางการเมืองไทยช่วงระหว่างปลายปี 2556-ต้นปี 2557 จากการชุมนุมของเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) ซึ่งเป็นแนวร่วมของคณะกรรมการ

² <http://www.youtube.com/watch?v=GNfdJRtm21w> (สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2557).

³ <http://www.youtube.com/watch?v=GNfdJRtm21w> (สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2557).

⁴ http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1388119953&grpid=08&-catid=0100 (สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2557).

⁵ <http://prachatai.com/journal/2013/12/50694> (สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2557).

ประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) เพื่อต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เหตุการณ์ครั้งนี้เกิดต่อเนื่องมาจากการเคลื่อนเข้าปิดพื้นที่บริเวณสามเหลี่ยมดินแดงของ คปท. เพื่อขัดขวางการเข้ารับสมัครการเลือกตั้งทั่วไปที่จะจัดให้มีขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2557 การชุมนุมส่งผลให้เกิดการจลาจลติดขัด นายเพชรเป็นคนขับแท็กซี่ซึ่งไม่พอใจ และต่อว่าผู้ชุมนุมและขว้างวัตถุบางอย่างเข้าไป ทำให้ผู้ชุมนุมชายฉกรรจ์ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากรือกรั้ว โหมเข้ารวมทำร้าย และตีเขาด้วยไม้ที่ศีรษะจนบาดเจ็บสาหัสหมดสติไป⁶

เหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้เป็นครั้งแรกและไม่ใช่เป็นครั้งสุดท้าย ที่การทำร้ายและการชนฆ่ากันในสังคมไทยจะถูกระงับในนามของธงไตรรงค์ บทความนี้จะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของเหตุการณ์เช่นที่ได้ยกมาข้างต้นในฐานะวัฒนธรรม “เชือดไก่ให้ลิงดู” และลักษณะบางประการของรัฐไทยผ่าน “นาฏกรรม” ในรูปแบบต่างๆ เพื่ออำพรางรักษาระเบียบจักรวาลของพุทธศาสนาเถรวาทเอาไว้

บทความชิ้นนี้จำกัดการอธิบายในช่วงทศวรรษที่ 2510 และผ่านการใช้สื่อหนังสือพิมพ์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูที่ปรากฏออกมา โดยใช้คำอธิบายที่มีผู้เสนอมาแล้วเกี่ยวกับ “รัฐนาฏกรรม” (ดูต่อไปข้างหน้า) เพื่อมาสู่ข้อสรุปว่า วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูของไทยนั้นไม่ได้อาศัยเพียงเจ้าหน้าที่รัฐในการทำลายศัตรูหรือ “มาร” เท่านั้น แต่มันอาศัยชาวบ้าน

⁶ <http://prachatai.com/journal/2013/12/50694> (สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2557).

⁷ ใน ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2553), 58. ให้ความหมายว่า

เชือดไก่ให้ลิงดู

ก. ลงโทษคนหนึ่งเป็นตัวอย่าง เพื่อให้คนอื่นหวาดกลัวและไม่กล้าทำผิดแบบเดียวกัน เช่น เจ้าของบริษัทไล่หัวหน้าคนงานที่นัดหยุดงานออก เพราะต้องการ**เชือดไก่ให้ลิงดู** แล้วก็ได้ผลเพราะคนงานรีบกลับเข้าทำงานทันที.

บทความนี้ต้องการเสนอว่า ความหมายของการเชือดไก่ให้ลิงดูของราชบัณฑิตยสถานนั้นครอบคลุมเพียงครั้งเดียวเท่านั้น อีกครั้งหนึ่งจะแสดงให้เห็นต่อไปในบทความ

ร้านชองธรรมดๆ ในการรับวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูนี้ให้เข้าไปอยู่ในระดับวิถีชีวิตประจำวัน นอกจากนี้กระบวนการดังกล่าวมิได้ใช้เพียงแค่การกดขี่บังคับเพียงด้านเดียว แต่มีอีกด้านที่ขาดไปเสียไม่ได้คือการสำแดงกรุณาคุณ ดังนั้นลำพังการสำแดงพระเดชด้วยการสร้างระบอบแห่งความสะพรั่งกลัวไม่เพียงพอเสียแล้ว แต่รัฐไทยยังจะต้องแสดงพระคุณ โดยแสดงให้เห็นว่าการไม่แตกแถวนั้นเป็น “คุณธรรม” เพียงใดผ่านการแสดงให้เห็นอย่างโจ่งแจ้งเป็นคดีตัวอย่าง

แม้โมทัศน์รัฐนาฏกรรมได้ถูกเสนอมานานแล้ว แต่มีคำถามที่ยังขบคิดได้ต่อคือ โมทัศน์นี้ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเมื่อรัฐในภูมิภาคอุษาคเนย์เคลื่อนเข้าสู่ภาวะสมัยใหม่ เรายังจะสามารถใช้แนวคิดนี้อธิบายสังคมปัจจุบันได้หรือไม่ ถ้ารัฐนาฏกรรมทำงานอยู่ มันทำงานในลักษณะใดบ้าง หรือหากกล่าวในอีกลักษณะหนึ่ง เครื่องยนต์กลไกของนครในต้นพุทธศตวรรษที่ 26 นั้นมีลักษณะอย่างไร เทคโนโลยีของรัฐนาฏกรรมในยุคสมัยใหม่คืออะไร

บทความนี้ไม่สามารถตอบได้ทั้งหมด แต่จะชี้ชวนให้เห็นอะไรมากกว่าที่คำขลุ่ยสองชิ้นซึ่งทำงานเกี่ยวเนื่องกัน ชิ้นแรกคือผู้เขียนเสนอว่า แม้ว่าเราไม่สามารถนำมโนทัศน์เรื่องรัฐนาฏกรรมเพื่อมาอธิบายสังคมสมัยใหม่ได้อย่างสมบูรณ์ แต่ส่วนประกอบอันสำคัญที่ขาดไปไม่ได้คือลักษณะความเป็นนาฏกรรมของรัฐอาทิ การแสดงการลงโทษผู้ที่แตกแถว ผู้ที่ไม่อยู่ในระบบระเบียบที่กำหนดโดยจักรวาลทัศน์ของพุทธเถรวาทของประเทศไทย แต่วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูไม่ได้ทำงานทางเดียว คือจากผู้ปกครองลงไปสู่ผู้ถูกปกครองเท่านั้น แต่มันคือกระบวนการของการแสดงตัวอย่างโลกทัศน์ระเบียบเดิมอันผู้ปกครองไทยปรารถนา และในขณะเดียวกันคือการจัดตัวเองเข้าสู่โลกทัศน์นั้นๆ ของคนผู้ที่ถูกปกครองเอง ซึ่งนี่คือสองด้านที่ขาดออกจากกันไม่ได้

แต่การแสดงเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้รัฐนาฏกรรมทำงานได้อย่างสมบูรณ์ เพราะองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ “การเข้าร่วม” เพราะฉะนั้นคำถามคือ แล้วอะไรเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นการเข้าร่วมของคนที่อยู่ในวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดู—เพื่อที่จะตอบคำถามนี้บางส่วน ผู้เขียนได้นำข้อค้นพบเบื้องต้นของการวิจัยสาขาประสาทวิทยาศาสตร์ (neuroscience) เข้ามา

ชี้ให้เห็นจุดเชื่อมโยง ว่าวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูทำงานที่ระดับการทำงานทางกายภาพของสมอง กอปรกับมีเทคโนโลยีเป็นกลจักรสำคัญที่ทำให้การเข้าร่วมเป็นได้ ตัวอย่างคือ ในวันนี้เทคโนโลยีทำให้วัฒนธรรมการเชือดไก่ให้ลิงดูกลายเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ด้วยเพียงการกด “แชร์” กด “ไลค์” ในเฟสบุ๊ก การ “ทวิต” ในทวิตเตอร์ หรือเครือข่ายโซเชียลมีเดียอื่นๆ ดังที่ได้เห็นในคลิปที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น

กล่าวในเชิงอุปมา หากเราคิดถึง “การแสดง” ว่ามีนักแสดงและคนดู เมื่อผู้กำกับสั่งหยุด นักแสดงสามารถเดินลงจากเวที คนดูลุกออกไปจากโรงละคร ใช้ชีวิตและสนทนาพูดคุยในรูปแบบที่ไม่เหมือนกับละครที่ตนเองได้แสดง และได้ดู-การแสดงของสังคมไทยไม่ได้เป็นเช่นนั้น ผู้แสดงและผู้ดูไม่เคยได้มีบทบาทอันแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด และไม่เคยมีเวทีหรือม่านที่จะต้องเดินเข้าไปหรือเดินออกมา การแสดงของรัฐไทยจึงไม่เคยต้องลงจากเวที เพราะระบบความสัมพันธ์ทั้งหมดในสังคมนั้นเองที่เป็นเวที และวัฒนธรรมการเชือดไก่ให้ลิงดูก็เป็นลักษณะอันขาดไม่ได้หนึ่งในนาฏกรรมของรัฐไทย

2. รัฐนาฏกรรม: การสำแดงพระเดชและพระคุณ

การพยายามหาคำอธิบายรูปแบบของรัฐโบราณในอุดมคตินั้นไม่ใช่เป็นเรื่องใหม่ และมีนักวิชาการพยายามเสนอรูปแบบของรัฐโบราณในภูมิภาคนี้มาหลายสิบปีแล้ว⁸ หนึ่งในนั้นคือคลิฟฟอร์ด เกิทซ์ (Clifford Geertz) เสนอว่ารัฐในภูมิภาคแถบนี้มีลักษณะต่างออกไปจากรัฐของตะวันตกอย่างสำคัญ นั่นคือการเป็นรัฐนาฏกรรม (Theatre State)⁹ ต้องร่ายรำเพื่อรักษอำนาจอันไม่

⁸ Craig J. Reynolds, “Paradigms of the Premodern State,” *Seditious Histories: Contesting Thai and Southeast Asian Pasts* (Seattle: University of Washington Press, 2006), 31-52.

⁹ ดูรายละเอียดใน Clifford Geertz, *Negara: The Theatre State in Nineteenth Century Bali* (Princeton: Princeton University Press, 1980), โดยเฉพาะบทที่ 4 นอกจากนี้ เกิทซ์ยังได้ศึกษาการใช้สัญลักษณ์เพื่อแสดงอำนาจสังคมของโมร็อกโค ใน Clifford Geertz,

มันคงของตนเองเอาไว้ โดยเกิทซ์ศึกษารัฐบาลลีในคริสต์ศตวรรษที่ 19 และเสนอคำอธิบายที่ทรงพลังเรื่องสัมพันธ์ภาพทางอำนาจระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ซึ่งเขาเรียกว่า “นคระ” อันไม่ได้มีองค์ประกอบแบบรัฐในตะวันตก ตามมุมมองดังเช่น แมกซ์ เวเบอร์ คาร์ล มาร์กซและคนอื่นๆ ใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์รัฐในยุโรป สำหรับเกิทซ์แล้ว นคระไม่ได้วางอยู่บนหน่วยทางภูมิศาสตร์อย่างรัฐตะวันตก¹⁰ แต่เป็นการใช้สัญลักษณ์ในการปกครองด้วยการแสดงนาฏกรรม เช่น ผ่านพิธีกรรมเพื่อให้เห็นจักรวาลทัศน์อันเป็นลำดับชั้น มีองค์พระมหากษัตริย์อยู่ที่ชั้นบนสุด และลำดับจักรวาลเช่นนี้เองที่ทำให้ชีวิตของคนผู้เป็นข้าทาสบริวารนั้นมีความหมายขึ้นมา

หัวใจสำหรับการดำรงอยู่ของรัฐนาฏกรรมมิได้ขึ้นอยู่กับ “การแสดง” เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะรัฐใดๆ ก็ย่อมจัดการแสดงได้ แต่กลับอยู่ที่การ “ร่วม” การแสดงของคนที่อยู่ในรัฐ ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่เกิทซ์มองว่าเป็นลักษณะของรัฐก่อนสมัยใหม่ในอุษาคเนย์ เขาเสนอว่าลักษณะการอธิบายรัฐโบราณในแบบรัฐนาฏกรรมนี้ ไม่เพียงใช้ได้แต่ในกรณีอินโดนีเซียเท่านั้น ในรัฐโบราณของอุษาคเนย์อื่นๆ ก็สามารถนำมาใช้ได้เช่น ไทย เป็นต้น

ลักษณะความเป็นนคระนี้เองยังคงอยู่ต่อมาในอุษาคเนย์ แม้รัฐไทยเปลี่ยนจากรัฐโบราณเข้าไปสู่ภาวะสมัยใหม่แล้วด้วยเหตุว่า ถึงการจัดการความ

“Centers, Kings, and Charisma: Reactions on the Symbolics of Power,” in *Local Knowledge: Further Essays in Interpretive Anthropology* (New York: Basic Books, 1983).

¹⁰ ในกรณีของสยามช่วงอาณานิคม ธงชัย วินิจจะกูลได้อภิปรายความแตกต่างของมโนทัศน์เรื่องภูมิศาสตร์ระหว่างของชนชั้นนำกรุงเทพฯ และของเจ้าอาณานิคมตะวันตกโดยพิศดารใน ธงชัย วินิจจะกูล, *กำเนิดสยามจากแผนที่: ประวัติศาสตร์ภูมิภายาของชาติ* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่าน, 2556). ทั้งนี้ ก่อนจะอ่านงานของธงชัย ควรจะดูข้อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์เรื่อง “อำนาจ” ในสังคมตะวันตกและสังคมชวาก่อนด้วย โดยเฉพาะในความสัมพันธ์ระหว่าง “อำนาจ” ของรัฐชวและการขยายอำนาจจอร์ปไตย ซึ่งวางอยู่บนวิถีคิดอันแตกต่างเรื่องเขตแดนระหว่างชวและตะวันตก โดยมีการยกสยามขึ้นมาเปรียบเทียบกับในเชิงอรรถ ดู Ben Anderson, “The Idea of Power in Javanese Culture,” in *Language and Power: Exploring political culture in Indonesia* (Jakarta: Equinox, 2006 [1990]), 41-50.

สัมพันธ์ระหว่างรัฐและผู้ถูกปกครองเปลี่ยนไป แต่ก็ยังมีลักษณะบางประการที่เห็นได้ว่าหลงเหลือมาจากกรอบของรัฐโบราณ นิธิ เอียวศรีวงศ์ได้เขียนเป็นบทความสั้นๆ สองชิ้นเอาไว้ถึงเรื่องนี้ โดยเขาพยายามหาคำอธิบายในกรณีสังคมไทย โดยเฉพาะในงานฉลองสิริราชสมบัติครบรอบ 60 ปีของรัชกาลปัจจุบันเมื่อปี พ.ศ. 2549 และเห็นว่าสามารถไขมโนทัศน์เรื่องรัฐนาฏกรรมเข้ามาอธิบายได้ โดยนิธิสรุปว่า “นาฏกรรมของรัฐต้องวางอยู่บนความเชื่อบางอย่างที่ประชาชนจำนวนมากยอมรับ จะเป็นความเชื่อโบราณที่สืบทอดมา หรือเป็นความเชื่อที่ปลูกฝังลงไปใหม่ก็ตาม แต่ต้องเป็นความเชื่อโดยบริสุทธิ์ใจ” เมื่อคนไทยซาบซึ้งและน้ำตาไหลที่ลานพระบรมรูปทรงม้า นั่น “ไม่ใช่การแสดง [แต่] เขาเป็นส่วนหนึ่งของนาฏกรรมแห่งรัฐ ที่บางคนต้องร้องไห้”¹¹

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอของเกิทซ์เรื่องนคระในสังคมชวา (และนิธิที่นำเอาข้อเสนอของเกิทซ์มาใช้อธิบายสังคมไทย) ถูกวิพากษ์จากหลายทางทั้งจากวงการมานุษยวิทยาเองและจากวงการประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในด้านการที่แสดงให้เห็นเพียงด้านเดียวของรัฐนาฏกรรม นั่นคือสำหรับเกิทซ์แล้ว รัฐบาหลีโบราณใช้สัญลักษณ์ในการแสดงพระคุณเท่านั้น หากแต่ละเลยด้านการบังคับขู่เข็ญ ซึ่งเป็นด้านพระเดช ซึ่งก็ถูกแสดงออกมาแม้แต่ในกระบวนการพิธีกรรมก็ตาม เอเดรียน วิคเกอร์ส วิพากษ์ว่าเกิทซ์แยกมิติด้านสัญลักษณ์ออกมาวิเคราะห์ด้านเดียว จึงกลายเป็นทำให้ภาพสังคมบาหลีพร่ามัวลงแทนที่จะชัดเจนขึ้น คำถามคือ ชนชั้นอื่นที่ไม่ใช่พวกเจ้านั้น ไม่มีสัญลักษณ์เป็นของตนเองหรือไม่อย่างไรกัน¹²

¹¹ นิธิ เอียวศรีวงศ์, “รัฐนาฏกรรมอีกที,” *มติชนสุดสัปดาห์* (10-16 สิงหาคม 2555): 30.

¹² Adrian Vickers, “History and Social Structure in Ancient Java: A Review Article,” *Review of Indonesian and Malayan Affairs* 20 no.2 (Summer, 1986): 174-175. ข้อโจมตีต่อเกิทซ์นั้นขยายไปถึงว่า ในขณะที่เขาลงเก็บข้อมูลในอินโดนีเซียนั้น เขามองไม่เห็นคนที่ตายเป็นหมื่นๆ คนในการกวาดล้างทางการเมืองช่วง พ.ศ.2508 เลยหรือ อย่างไรก็ตาม ข้อโจมตีนี้ดูจะไม่ยุติธรรมต่อเขานัก ดู Stuart Carroll, “Introduction,” in *Cultures of Violence Interpersonal Violence in Historical Perspective*, edited by Stuart Carroll (New York:

ข้อวิพากษ์เช่นนี้สามารถใช้กับการที่นิพนธ์นาฏกรรมมาใช้ด้านเดียวเหมือนกัน โดยในขณะที่งานฉลองสิริราชสมบัติครบรอบ 60 ปีของรัชกาลปัจจุบันแสดงให้เห็นพระคุณเท่านั้น ในเรื่องนี้แพทริก โจรีได้เตือนให้เราต้องอย่าลืมว่า

“คำว่า ‘กษัตริย์’ นั้น แผลงมาจากคำว่า ‘กษัตริยะ’ ในภาษาสันสกฤต ซึ่งหมายถึงวรรณะนักรบในระบอบวรรณะตามคติพราหมณ์... ในรัชกาลปัจจุบันรัฐธรรมนูญไทยกำหนดให้กษัตริย์ดำรงตำแหน่งจอมทัพไทยและในช่วงสงครามเย็นพระองค์ก็มักจะปรากฏต่อสาธารณะในเครื่องแบบทหาร วันกองทัพไทยก็ยังกำหนดให้ตรงกับวันครบรอบยุทธหัตถีของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช”¹³

ซึ่งคุณสมบัติความเป็นนักรบของกษัตริย์นี้ มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับพุทธศาสนาในฐานะพระองค์เป็นธรรมราชา หมายความว่า ในพุทธศาสนานั้น ไม่มีการแยก “ผู้นำทางการเมือง” (political leadership) ออกจาก “ผู้นำทางจิตวิญญาณ” (charismatic leadership) แบบในตะวันตก¹⁴ เพราะฉะนั้นผู้ปกครอง—ไม่ว่าจะเป็นพระมหากษัตริย์ ทหารชั้นนายพล หรือนักการเมืองผู้คร่ำหวอด—ต่างก็สามารถแสดงนาฏกรรมกลายเป็นขุนพลนักรบในเวลาหนึ่ง และกลายเป็นผู้ทรงศีลในอีกเวลาหนึ่งตามกาลเทศะ¹⁵ พวกเขาจำเป็นต้องมีพระคุณและพระเดชไปด้วยพร้อมๆ กัน จะมีอย่างหนึ่งโดยไม่มีอีกอย่างหนึ่งไม่ได้

เมื่อพระเดชของผู้ปกครองวางอยู่บนฐานของพุทธศาสนา การแสดงพระเดชของผู้ปกครองก็คือ การปราบ “มาร” ให้สิ้นซากไปขอบเขตชั้นขัณฑสีมา เพื่อให้สังคมกลับเข้ามาสู่ความปรกติสุข นี่เป็นด้านที่ต้องถูกพูดถึงให้มากขึ้น

Palgrave Macmillian, 2007), 9-10.

¹³ แพทริก โจรี, “คาร์ล ป็อบเปอร์ กับวิกฤตการเมืองไทย: สถาบันกษัตริย์กับปัญหาของ ‘สังคมเปิด,’” *วารสารอ่าน* 4, ฉ.1 (เมษายน-มิถุนายน 2555): 157-158.

¹⁴ Craig J. Reynolds, “Power,” in *Critical Terms for the Study of Buddhism*, edited by Donald S. Lopez Jr. (Chicago: Chicago University Press, 2005), 219.

¹⁵ ยกตัวอย่างเช่น พลตรีจำลอง ศรีเมือง ใน Craig J. Reynolds, “Power,” 224.

เนื่องจากที่ผ่านมาพุทธศาสนาถูกมองเพียงจากทางแง่มุมเทววิทยา หลุดลอยออกไปจากโลกมนุษย์ และถูกมองข้ามไปว่าอันที่จริงแล้ว องค์ประกอบของความเป็นศาสนามีเรื่องที่สำคัญคือพิธีกรรมและการเซ่นสังเวยด้วย¹⁶ และนี่เป็นที่มาของวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดู

3. เทคโนโลยีกับการทำงานของมโนทัศน์รัฐนาฏกรรม

ปัจจัยหลักที่เชื่อมต่อให้วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูทำงานอย่างราบรื่นคือเทคโนโลยี บทความนี้ยกมาเฉพาะสี่หนังสือพิมพ์เท่านั้นโดยตระหนักว่าสื่อประเภทอื่น โดยเฉพาะโทรทัศน์และวิทยุก็มีบทบาทสำคัญเช่นกัน¹⁷ อนึ่ง ผู้

¹⁶ ธเนศ วงศ์ยานนาวา, “อภัยวิถี: เทววิทยาการเมือง ความทรงจำ และความหลงลืมของประวัติศาสตร์ไทย,” *รัฐศาสตร์สาร* 22, ฉบับที่ 1 (2543), 181.

¹⁷ สื่อสารมวลชนกระแสหลักมีบทบาทในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลงานของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยอย่างแข็งขัน ชนิดา ชิตบัณฑิตย์ได้ศึกษาถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์วิทยุ และโทรทัศน์ในการเผยแพร่ข่าวโครงการพระราชดำรินในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 2500 เป็นต้นมา ดู ชนิดา ชิตบัณฑิตย์, *โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ: การสถาปนาพระราชอำนาจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550), 204-211. และดู ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคริส เบเกอร์, *เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ* (เชียงใหม่: ตรัสวิน, 2539), 531-540.

นอกจากนี้ใน ธงชัย วินิจจะกูล, “สถาบันกษัตริย์กับฝ่ายต่อต้านเครือข่ายกษัตริย์: ข้างสองตัวในห้องการเมืองไทยกับสถานะปฏิเสธความเป็นจริง,” แปลโดย ภักดิ์ วีระภาสพงษ์, ใน *ประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง ว่าด้วยประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยใหม่* (นนทบุรี: ฟาติเยวาน, 2556), 221-254. นั้นธงชัยได้ชี้ชวนให้เห็นถึงบทบาทของสื่อทัศน์ (the visual mass media) ในการฟูมฟักลัทธิกษัตริย์นิยมล้นเกิน (hyper-royalism) ว่า “ลัทธิกษัตริย์นิยมล้นเกินไม่น่าเป็นไปได้หากปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือหากไม่ได้กลายเป็นวัฒนธรรมสาธารณะ โทรทัศน์มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารถ่ายทอดลัทธิกษัตริย์นิยมล้นเกิน โทรทัศน์ทำหน้าที่ยืนยัน ทบพวนและตอกย้ำพระมหากษัตริย์คุณทุกวัน ...ลัทธิกษัตริย์นิยมล้นเกินไม่ใช่แค่แผนการหรือโครงการที่อภิรัฐอย่างบิกบราเธอร์ในนิยายของจอร์จ ออร์เวล (เรื่อง 1984) เสกสรรจัดวางขึ้นมาทั้งหมด แต่มันเป็นวัฒนธรรมสาธารณะอีกด้วย” (239-240). ธงชัยได้ให้ความเห็นว่าความสำเร็จของลัทธิกษัตริย์นิยมล้น

เขียนมีความจำเป็นที่จะต้องย้ำว่า เทคโนโลยีในที่นี้ไม่ได้เป็นเพียงสื่อที่ทำการเชื่อมต่อหรือประสานข้อมูลจากผู้ส่งไปยังผู้รับเท่านั้น แต่เทคโนโลยีเป็นหัวใจที่รัฐนาฏกรรมจะขาดไปเสียไม่ได้เลยอย่างเด็ดขาด โดยจะกล่าวต่อไปในรายละเอียดข้างหน้า

บทความที่น่าสนใจของแซมซัน ลิมทำการศึกษาความสัมพันธ์ของเทคโนโลยีการพิมพ์กับการรายงานเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นในภาคอีสาน โดยเขาได้ยกตัวอย่างรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐของเดือนมีนาคม 2516 ลิมศึกษาหนังสือพิมพ์ไทยรัฐตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม 2516 ที่รายงานข่าวการฆาตกรรมอาสาสมัครหมู่บ้านในจังหวัดร้อยเอ็ดติดต่อกันหลายราย โดยเขาติดตามบริวณการของความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว และแสดงให้เห็นบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการช่วยรายงานข่าวเรื่องนี้ เขาเสนอว่าเทคโนโลยีได้ทำหน้าที่บันทึกหลักฐานเกี่ยวกับความรุนแรงของรัฐ และด้วยเหตุนี้เองที่ความทรงจำเกี่ยวกับความรุนแรงจะถูกเก็บเอาไว้ และมโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมจะสามารถมีที่ยืนอยู่ในสังคมไทยได้¹⁸

ข้อเสนอของลิมคือ “อำนาจของหนังสือพิมพ์มาจากการยึดโยงกับข้อเท็จจริง กล่าวคือพื้นที่ของสื่อหนังสือพิมพ์ในสังคมก็คือความเข้าใจของคนในสังคมว่าสิ่งที่หนังสือพิมพ์รายงานนั้นเป็นเรื่องจริง และเหตุการณ์ที่นักข่าวเขียนถึงนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ”¹⁹ จากข้อเสนอนี้ได้ทำให้เกิดจุดเชื่อมโยงอันสำคัญระหว่างเทคโนโลยีหนังสือพิมพ์ (ในที่นี้หมายถึงเทคโนโลยีที่แพร่หลายที่สุดประเภทหนึ่งของทศวรรษที่ 2510) กับมโนทัศน์ความเป็นรัฐนาฏกรรมของรัฐไทยสมัยใหม่ในสองลักษณะคือ ประการแรก ข่าวที่รายงานในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐช่วงทศวรรษที่ 2510 นั้นได้สลายเส้นแบ่งระหว่าง “เรื่องเล่า” ที่เป็นส่วน

เกินนั้นย้อนสืบสาวไปได้ถึงในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในเรื่องวัฒนธรรมสาธารณะนี้ผู้เขียนมีความเห็นพ้องกับธงชัย แต่ผู้เขียนยังไม่เห็นการอภิปรายว่าวัฒนธรรมสาธารณะที่ธงชัยกล่าวถึงนั้นประกอบไปด้วยอะไรบ้าง

¹⁸ Samson Lim, “The Case of Volunteer 8: Proof, Violence, and History in Thai Society,” *Critical Asian Studies* 43, no.3 (2011): 399-420.

¹⁹ Lim, “The Case of Volunteer 8”, 404.

ประกอบอันขาดไม่ได้ของมโนทัศน์รัฐนาฏกรรม เช่น จักรวาลทัศน์พุทธเถรวาท อันวางอยู่บนช่วงชั้นบุญและมโหรีพระมหากษัตริย์อยู่ที่ชั้นบนสุด และ “ข้อเท็จจริง” ซึ่งเป็นผลผลิตของสภาวะสมัยใหม่ ตรงกันข้ามกับที่ลิมยกตัวอย่าง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ในอังกฤษตั้งแต่ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ ที่แยก “เรื่องเล่า” และ “ข้อเท็จจริง” ออกจากกันอย่างชัดเจนมากขึ้น^{๒๐} ผู้เขียนเห็นว่าการทำให้เส้นแบ่งระหว่างสองสิ่งนี้พร่ามัวลงในหนังสือพิมพ์นี้เอง ที่ทำให้วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูทำงานได้ และถูกส่งผ่านได้ในสังคมไทย

ประการที่สอง หนังสือพิมพ์ได้เป็นตัวประสานให้วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูทำงานได้อย่างกว้างขวางขึ้นกว่าในยุคอาณานิคม หากกล่าวโดยนัยอุปมา รายงานหนังสือพิมพ์คือขยายให้พิธีกรรมการส่งพระมหากษัตริย์กลับสรวงสวรรค์ครอบคลุมไปทั่วรัฐประชาชาติ ดังเช่นที่เกิทยกตัวอย่างในกรณีบาห์ลีอินโดนีเซีย หรือนิธิในกรณีงานฉลองสิริราชสมบัติครบรอบ ๖๐ ปีของรัชกาลปัจจุบันในประเทศไทย เทคโนโลยีสิ่งพิมพ์ทำให้นาฏกรรมแผ่กว้างขวางไปทั่วรัฐประชาชาติไทย และการเข้าร่วมพิธีกรรมนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นลักษณะการเข้าร่วมทางกายภาพเสมอไป^{๒๑} และในอีกด้านหนึ่งการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องเริ่มด้วยทางกายภาพ เนื่องจากการ “เชือด” นั้นเริ่มตั้งแต่ในพื้นที่จินตกรรมแล้ว หากแต่สุดท้ายก็สามารถเกิด

^{๒๐} Lim, “The Case of Volunteer 8,” 410-411.

^{๒๑} ข้อเสนอร่องสัมพันธ์ภาพของเทคโนโลยีการพิมพ์และการก่อตัวของรัฐประชาชาตินี้เป็นของเบน แอนเดอร์สัน เขาเสนอว่าทุนนิยมการพิมพ์ (print capitalism) เป็นฐานอันสำคัญที่ทำให้ “จินตกรรมแบบชาติ” (national imagination) แพร่ขยายไปได้ ดูรายละเอียดในเบน แอนเดอร์สัน, *ชุมชนจินตกรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม* (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๕๒), บทที่ ๒ โดยเฉพาะหน้า ๕๗-๖๑ และ บทที่ ๓.

อย่างไรก็ดีแอนเดอร์สันมองการกำเนิดและแพร่ขยายของจินตกรรมเรื่องชาติในแง่ตีความเกินไป ยกตัวอย่างในกรณีของไทย ทุนนิยมการพิมพ์นี้เองที่ส่งผ่านเอาวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูไปถึงคนในจินตกรรมแบบชาติได้ด้วย โปรดดูตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐต่อไปข้างหน้า

ขึ้นในทางกายภาพได้ ดังที่นายเพชร ชูศรีขวัญ คนขับแท็กซี่ได้ประสบเข้ากับตัวเองข้างต้น

4. รัฐนาฏกรรมกับการทำงานของสมอง

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นต่างจากสิ่งที่ลิ้มเสนอลงอยู่สองประเด็น ประเด็นแรกเป็นเรื่องหลัก คือดูเหมือนว่าลิ้มจะแยก “คนอ่าน” กับ “เนื้อข่าว” ที่อยู่บนหน้าหนังสือพิมพ์ออกจากกันมากเกินไป ซึ่งหากนำมาในทัศนะรัฐนาฏกรรมเข้ามาอธิบายแล้ว ก็จะทำให้การอ่านหนังสือพิมพ์ไม่ได้เป็นกระบวนการที่มีคนอ่านนั่งไขว่ห้างกระดิกเท้าอ่านหนังสือพิมพ์ทางหนึ่ง และเนื้อข่าวที่ดำเนินไปโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับคนอ่านอีกทางหนึ่งแต่อย่างใด แต่ทั้งสองอย่างนี้ทำงานประสานกันด้วยพลังของเทคโนโลยี ซึ่งทำงานอยู่ตรงใจกลางของกระบวนการนี้

เพื่อที่จะตอบคำถามว่า กระบวนการระหว่างเทคโนโลยีหนังสือพิมพ์กับผู้อ่านทำงานอย่างไรในยุครัฐประชาชาติ ผู้เขียนได้อานิสงส์จากความก้าวหน้าของการศึกษาวิจัยในสาขาประสาทวิทยาศาสตร์ (neuroscience)²² ซึ่งข้อค้นพบของวิชานี้ ได้ทำให้พอมองเห็นความเป็นไปได้ในการอธิบายมโนทัศน์รัฐนาฏกรรมด้วยการทำงานของสมองมนุษย์ เทคโนโลยีไม่ได้เพียงเปลี่ยนคนที่ใช้มันไปในระดับวัฒนธรรมเท่านั้น แต่มันเป็นตัวเปลี่ยนการทำงานทางกายภาพของสมองมนุษย์เลยทีเดียว ผู้เขียนไม่ได้มีความถนัดทางประสาทวิทยาศาสตร์แม้แต่น้อย และไม่สามารถอธิบายความซับซ้อนของวิชานี้ได้ เพียงแต่พยายามจะตีกรอบเพื่อที่จะมาสู่คำถามว่า การทำงานของสมองมนุษย์นั้น มีความสำคัญต่อการเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ในการใช้เทคโนโลยีอย่างไร

²² ในวิกิพีเดียอธิบายว่า ประสาทวิทยาศาสตร์คือ การศึกษาเกี่ยวกับ โครงสร้าง (neuroanatomy) , หน้าที่, การเจริญเติบโต (neural development) , พันธุศาสตร์, ชีวเคมี, สรีรวิทยา, เภสัชวิทยา และพยาธิวิทยาของระบบประสาท นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ยังถือว่าเป็นสาขาของประสาทวิทยาอีกด้วย ดู <http://th.wikipedia.org/wiki/ประสาทวิทยาศาสตร์> (สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2557).

บ้าง และส่งผลต่อพฤติกรรมของคนในการอยู่รวมในหน่วยการเมือง (เช่น รัฐ) อย่างไรบ้าง ซึ่งคำถามนี้เป็นคำถามใหญ่ที่น่าจะได้รับการพิจารณาให้กว้างขวางมากขึ้นในอนาคต

หนังสือที่มาช่วยผู้เขียน คือเรื่อง *The Shallows: What the Internet is doing to our brains* โดยนิโคลัส คาร์ซึ่งได้ใช้ข้อมูลการวิจัยจากการทดลองทางสมองจำนวนมากเพื่อจะชี้ให้เห็นความไม่คงรูป (plasticity) ของก้อนสมองมนุษย์ผู้ใหญ่ ซึ่งขัดแย้งกับความเชื่อของนักชีววิทยาและนักประสาทวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ที่ว่าสมองมนุษย์นั้นคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงอีกเลยหลังมนุษย์เข้าสู่ในวัยผู้ใหญ่แล้ว²³

ความไม่คงรูปของสมองที่ถูกค้นพบนี้มีความสำคัญอย่างไร—คาร์ให้คำตอบว่ามันได้ตั้งคำถามท้าทายต่อคู่ตรงข้ามอันสำคัญของการถกเถียงในปรัชญาตะวันตกคือ การหล่อหลอม/ธรรมชาติ (nurture/nature) เช่นทางฝั่งหนึ่งจอห์น ลอค (John Locke) เชื่อว่าคนเกิดมาเป็น “ผ้าขาว” (*tabula rasa*) และสิ่งที่เราเรียนรู้มาจากการประสบการณ์ล้วนๆ ซึ่งก็คือมาจากวัฒนธรรม แต่อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) เชื่อว่ามี “แม่แบบ” บางอย่างที่มาจัดการกำหนดการรับรู้ของเรา ซึ่งก็คือเป็นสิ่งที่ธรรมชาติให้มาแต่เกิด การค้นพบความไม่คงรูปของสมองนี้ ทำให้การหล่อหลอม/ธรรมชาตินั้นไม่ได้เป็นคู่ตรงข้ามกันอีกต่อไป เพราะทั้งสองอย่างเปลี่ยนไปทั้งคู่ จากเดิมเรารู้ว่าวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไม่ฉับพลันไหล แต่คราวนี้เรารู้ว่าสมองก็เปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน²⁴

ในเรื่องการอ่านหนังสือ คาร์ชี้ให้เห็นว่า ในขณะที่มนุษย์อ่านหนังสือการทำงานของสมองก็เปลี่ยนไปอย่างไม่วันกลับเป็นเหมือนเดิมได้อีก คือหมายความว่าก้อนสมองไม่เหมือนหนังยางที่สามารถกลับเข้ารูปเดิมได้ หากแต่เปลี่ยนแปลงวงจรประสาท (neural circuit) ไปตลอดอายุการใช้งาน²⁵ เขายก

²³ Nicholas Carr, *The Shallows: What the Internet is Doing to Our Brains* (New York: W. W. Norton & company, 2010), 20-33.

²⁴ Carr, *The Shallows*, 28-29.

²⁵ Carr, *The Shallows*, 34.

ตัวอย่างการทดลองจากมหาวิทยาลัยวอชิงตันเมื่อปี 2552 โดยนักวิจัยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยอ่านนิยาย และทำการสแกนสมองของพวกเขาเพื่อหาว่าสมองของคนที่อ่านนิยายนั้นทำงานอย่างไร ผลวิจัยพบว่า “คนที่กำลังอ่านหนังสือนั้นเลียนแบบสถานการณ์ที่เขาได้อ่าน และเก็บเกี่ยวรายละเอียดของการกระทำและความรู้สึกนั้นจากหนังสือที่ตนเองอ่าน ทั้งยังเชื่อมโยงรายละเอียดการกระทำนั้นๆ เข้ากับความรู้และประสบการณ์ในอดีตของตน” ซึ่งสมองส่วนที่ทำงานตอนอ่านหนังสือ นั้น “ก็คือส่วนเดียวกับที่ทำงานตอนคนทำการอย่างใดอย่างหนึ่งจินตนาการอะไรๆ หรือ**ใช้ในสิ่งที่ทำในโลกแห่งความเป็นจริง** [observe similar real-world activities]” ในแง่นี้ **“คนอ่านจึงกลายเป็นสิ่งที่ตนเองอ่าน** [The reader becomes the book]” ในทางประสาทวิทยาศาสตร์²⁶

และ “คนอ่านกลายเป็นสิ่งที่ตนเองอ่าน” นี้เอง ที่เป็นจุดเชื่อมโยงของหนังสือพิมพ์กับมโนทัศน์รัฐนาฏกรรมของรัฐโบราณอุษาคเนย์ซึ่งหัวใจอยู่ที่การ “เข้าร่วม” แม้ว่ามโนทัศน์นี้จะถูกใช้อธิบายสังคมในยุคอาณานิคม แต่เมื่อยุคสมัยล่วงเข้ามาสู่พุทธศตวรรษที่ 26 เทคโนโลยีก็ทำให้รัฐนาฏกรรมทำงานต่อไปได้ การอ่านหนังสือพิมพ์จึงไม่ได้เป็นการรับรู้ข่าวสารแบบทางเดียวเท่านั้น แต่ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ (และดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ฯลฯ) ย่อมจะ “ร่วม” เข้าไปอยู่ในพรมแดนที่เรื่องเล่า/เรื่องจริงนั้นอยู่ปะปนกัน ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะเขาคิดเอาเองหรือจินตนาการเอาเอง หรือเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว แต่กลับกันเลย เพราะ “เรื่องเล่า” ส่งผลต่อการทำงานของสมองของเขาในทางกายภาพ มนุษย์พร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งของ “เรื่องเล่า” อยู่แล้วโดยธรรมชาติ และในลักษณะนี้เอง สามารถสรุปได้ว่าเทคโนโลยีทำให้ วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูดำรงอยู่ต่อไปได้

ประเด็นที่สองที่ผู้เขียนเห็นต่างกับลิมเป็นประเด็นย่อย ในขณะที่เขาเสนอว่าเทคโนโลยีหนังสือพิมพ์จะช่วยธำรงความยุติธรรม และช่วยให้ชาวที่ไม่มีควมน่าสคัญสำคัญในการจัดลำดับความสำคัญขงมโนทัศน์รัฐไทย

²⁶ Carr, *The Shallows*, 74. เน้นโดยผู้เขียนบทความ

ถูกดันขึ้นมาเป็นที่จดจำในพื้นที่สาธารณะได้²⁷ ในขณะที่เห็นด้วยบางส่วน ผู้เขียนชี้ชวนให้มองโลกในแง่ร้ายไปด้วยในห้วงเดียวกันว่า รายงานข่าวบนหน้าหนังสือพิมพ์เองก็สามารถส่งผ่านกลไกแห่งความรุนแรงออกไปด้วยเช่นกัน และด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูไม่ได้ทำงานน้อยลง แต่กลับมากขึ้นเมื่อเทคโนโลยีสามารถครอบคลุมคนจำนวนมากขึ้นไปด้วย ดังที่จะได้กล่าวต่อไปข้างหน้า

5. รัฐไทยในไทยรัฐ: มาตรา 17 กับเทคโนโลยีนาฏกรรม การเชือดไก่ให้ลิงดูในทศวรรษที่ 2510

การใช้มาตรา 17 (“ม.17”)²⁸ เริ่มมาตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย 2502 โดยมีเนื้อหาว่า

ในระหว่างที่ใช้ธรรมนูญนี้ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควร เพื่อประโยชน์ในการระงับหรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักรหรือราชบัลลังก์ หรือการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลาย ก่อวินหรือคุกคามความสงบที่เกิดขึ้นภายในหรือมาจากภายนอกราชอาณาจักร ให้นายกรัฐมนตรีโดยมติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการ หรือกระทำการใดๆ ได้ และให้ถือว่าคำสั่งหรือ

²⁷ ลิมได้เสนอว่ารายงานข่าวอาชญากรรมและความรุนแรงบนหน้าหนังสือพิมพ์ได้ทำให้ข่าวลือ (rumours) เป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือมากขึ้น และอาจสามารถกลายเป็นหลักฐานที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมได้ ดู Lim, “The Case of Volunteer 8,” 408. แต่เราต้องอย่าลืมว่าข่าวลือไม่ได้เป็นเรื่องที่ดีต่อผู้เสียหายเสมอไป ข่าวลือนี้อาจสามารถสร้างผู้เสียหายใหม่ๆ ขึ้นมาได้อีกมาก

²⁸ ดูตารางสรุปการใช้อำนาจตามมาตรา 17 ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร (พ.ศ. 2501-2516) ใน อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, “บทบาททางการเมืองของจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ. 2506-2516,” (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), 684-695.

การกระทำเช่นนั้นเป็นคำสั่งหรือการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย
เมื่อนายกรัฐมนตรีได้สั่งการหรือกระทำการใดไปตามความ ใน
วรรคก่อนแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีแจ้งให้สภาทราบ²⁹

ระหว่างปี 2501 ถึง 2506 มีการใช้ ม.17 ในการประหารชีวิตคนไป 11 คน โดยคนเหล่านี้ต้องโทษจากข้อหาลอบวางเพลิง และผลิตเฮโรอีน โดยช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์การทหารร่วมกับสหรัฐอเมริกาทำการปราบปรามคอมมิวนิสต์ครั้งใหญ่ หลังจากที่ยอมพลสฤษดิ์รัฐประหารในปี 2501 มีการจับกุมผู้ต้องสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์มากกว่า 40 คน ในปีถัดมาก็จับเพิ่มอีก 47 คน³⁰ ในปี 2504 นายครอง จันทวงษ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนายทองพันธุ์ สุทธิมาศ ในปี 2505 นายรวม วงศ์พันธุ์ ถูกสั่งประหารชีวิตด้วย ม.17 นี่ทั้งสามคน³¹ นอกจากนี้ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น ได้อธิบายว่ารัฐบาลของ ดร.สัญญา ธรรมศักดิ์ในช่วงปี 2517 ได้ใช้ ม.17 เพื่ออ้างในการช่วยเหลือความยากแค้นของชาวนา แต่สุดท้ายก็ไม่ได้ผลอะไร³²

การใช้ ม.17 นั้นในงานศึกษาอื่นๆ มีการพูดถึงในแง่ของการใช้กับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ในบทความนี้ ผู้เขียนจะเน้นไปที่กลุ่มบุคคลที่ได้รับโทษประหารชีวิตจากการใช้กฎหมายนี้จากข้อหาอื่นๆ เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า ม.17 แท้ที่จริงแล้วก็คือวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูที่เผยตัวออกมาในพื้นที่สาธารณะทั้งในทางกายภาพและในทางรูปธรรม โดยการบังคับใช้กฎหมายนั้นถูกนำเสนอออกมาเป็นนาฏกรรมบนหน้าหนังสือพิมพ์ ที่ประกอบไปด้วย “เรื่องเล่า” ที่อิงคำสอนแบบพุทธศาสนา มีพระ มีमार และการจัดตำแหน่งแห่งที่ของ

²⁹ ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2502

³⁰ ทักษิณ เจริญมิตร, *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*, แปลโดย พรรณี จัทรพลรักษ์ และ ม.ร.ว.ประกายทอง สิริสุข (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526), 264-266.

³¹ ทักษิณ เจริญมิตร, *การเมืองระบบพ่อขุน*, 266-269.

³² Tyrell Haberkorn, *Revolution Interrupted: Farmers, Students, Law, and Violence in Northern Thailand* (Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 2011), 60-62.

คนในสังคมพุทธเข้าสู่ระเบียบจักรวาลแบบเดิมอันสงบสุข โดยเรื่องเล่าประกอบไปด้วยมารที่กระทำผิด การปราบมาร และสุดท้ายจบลงด้วยการให้อภัย การอโหสิไม่จองเวรซึ่งกันและกัน

ผู้เขียนจะยกตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในช่วงปี 2514-2515 ซึ่งเป็นยุคของจอมพลถนอม กิตติขจรเป็นนายกรัฐมนตรีเท่านั้น เนื่องด้วยพื้นที่อันจำกัดและรายละเอียดที่ค่อนข้างซ้ำกันอยู่มาก โดยภาพรวมแล้ว ผู้ที่ถูกยิงเป้าโดย ม.17 นั้นจะเป็นผู้ที่ต้องคดีฆาตกรรม คดีข่มขืน คดียาเสพติด และคดีลอบวางเพลิง คนเหล่านี้คือศัตรูของสังคมไทย และวิธีจะจำกัดศัตรูให้สิ้นซากก็คือการทำลายพวกเขาในพื้นที่สาธารณะทั้งในทางกายภาพคือแดนประหาร และในทางความคิดคือการเผยแพร่ด้วยเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นคติตัวอย่าง และมีให้ใครเขาเป็นเยี่ยงอย่าง

นักโทษประหารตาม ม.17 คนแรกในยุคจอมพลถนอม คือนายเทพหรือนายสมศักดิ์ ถูกตัดสินว่าเป็นผู้ฆ่าชิงทรัพย์นาวาอากาศโทชาวสหรัฐฯ แฮร์รี เอ็ม พังก์ ที่อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี³³ โดยในคำสั่งคณะของหัวหน้าคณะปฏิวัติที่ 2/2514 ระบุว่านายสมศักดิ์ “ดำรงชีพอยู่ด้วยผลจากการหากินของหญิงนครโสเภณี”³⁴ และเคยต้องคดีมาก่อนหน้าแล้ว “นับว่าเป็นบุคคลที่ไม่ดำรงอยู่ด้วยความสุจริตตลอดมา” หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งให้ประหารชีวิต

เมื่อการยิงเป้าได้ผ่านพ้นไปแล้ว ชาวได้ติดตามนำเสนอฉากการยิงเป้าและรายงานในสองวันถัดมา โดยพาดหัวว่า “ไม่มีคนรับศพนักโทษประหารสับหรืออาบน้ำให้-คนมุงดูแน่นขนัด”³⁵ โดยเขียนบรรยายบรรยากาศของการยิงเป้านายสมศักดิ์โดยละเอียดว่า มีชาวบ้านเข้ามาดู “บางรายอุ้มลูกจูงหลาน

³³ ไทยรัฐ, 1 ธันวาคม 2514, 2.

³⁴ ไทยรัฐ, 1 ธันวาคม 2514, 2; โดยในภาษาพูดนั่นคือ “แมงดา” หมายความว่าชายที่อาศัยน้ำพักน้ำแรงของผู้หญิงโสเภณีดำรงชีวิต, ดู พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.

³⁵ ไทยรัฐ, 3 ธันวาคม 2514, 1.

รายงานข่าวตัดสินยิงเป้านายเทพหรือสมศักดิ์ตาม ม.17, ไทยรัฐ, 1 ธันวาคม 2514

มาด้วยและสั่งสอนด้วยว่าเป็นผลจากการทำชั่ว ให้ดูไว้อย่าได้เอาเป็นตัวอย่าง บางรายก็บอกว่ายังเป็นบาปทางอกตัญญูเพราะเกิดมาแล้วทำให้พ่อแม่ได้รับความเสียใจ³⁶ ตามรูปแล้ว ผู้ที่มาฆังดูบางคนมีรอยยิ้มปรากฏอยู่บนสีหน้า รอยยิ้มที่อยู่ภายในภาพนี้ทำให้ผู้เขียนอดคิดไม่ได้ถึงรอยยิ้มในรูปภาพ “แขวนคอ” จากเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ

จากนั้นนักข่าวเข้าไปสอบถามความเห็นเกี่ยวกับอำนาจคณะปฏิวัติ จากผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี และได้รับคำตอบว่า “ชาวบ้านไม่มีความเห็นไปในทางโต้แย้ง [ให้มีการยิงเป้าหมายสมศักดิ์] แต่กลับชื่นชมที่ทางรัฐบาลได้จัดการได้เฉียบขาดเช่นนี้ การประหารครั้งนี้เป็นการเหมาะสมอยู่แล้ว เพราะตามตัวบทกฎหมายก็กำหนดให้ฆ่าตายตกไปตามกันอยู่แล้ว”³⁷

ในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับต่อๆ มา ใบหน้าของนายวินัยหรือเทพ หรือ ตะขบวัย 20 ปี ฉายา “นัย ตะขบ” ลงหรืออยู่หน้าหนึ่งไทยรัฐ วันที่ 17 ธันวาคม 2514 ว่าเป็นผู้ที่กำลังจะถูกประหารชีวิตตามคำสั่งที่ 4/2514 ด้วยข้อหาจำนวนมาก อาทิการปล้นทรัพย์และการฆ่า คำสั่งดังกล่าวจึงประกาศว่านายวินัย “มีสันดานเป็นโจร” จึงสมควรประหาร “เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่าง”³⁸

รายละเอียดการประหารนายวินัยติดตามต่อมาบนพาดหัวหน้าหนึ่ง “เพชรฆาตเผยนาทียิงเป้านักโทษประหาร รัวแปดนัดเข้าหัวใจหมด ฆาตกรรู้ตัวถึงเข่าอ่อน-พ้อเยี่ยมไม่ทัน” ต่อด้วยพาดหัวรอง “[นักโทษประหาร] ไม่ยอมกินข้าวเมื่อเช้า เพชรฆาตได้ค่ายิง 750 ชาวบ้านล้อมดูศพแน่น”³⁹

ผู้สื่อข่าวรายงานรายละเอียดของการประหารว่า เมื่อนายวินัย (ผู้ถูกเรียกว่า “วายร้ายนครหลวง”) ได้รับรู้ว่าตนเองต้องโทษประหาร เขา “ถึงกับเข่าอ่อนเดินไม่ไหว ตำรวจต้องเข้าพยุงปึกสู่หลักประหาร” โดยก่อนหน้านี้จะไปที่แดนประหารเขาขอกระดาศเขียนจดหมายสามบรรทัดถึงพ่อแม่และน้องชาย

³⁶ ไทยรัฐ, 3 ธันวาคม 2514, 2.

³⁷ ไทยรัฐ, 3 ธันวาคม 2514, 2.

³⁸ ไทยรัฐ, 17 ธันวาคม 2514, 2.

³⁹ ไทยรัฐ, 18 ธันวาคม 2514, 1.

ภาพประชาชนเข้าไปรุมดูศพของนายสมศักดิ์ ผู้ถูกยิงเป้าด้วยคำสั่ง ม.17, ไทยรัฐ
3 ธันวาคม 2514

ของตน สิ่งเสียให้น้องชายของเขา ให้ตั้งใจเรียนหนังสือ อย่าเอาอย่างตนเอง⁴⁰

เวลา 7.45 น. ของเช้าวันที่ 17 ธันวาคม 2514 นายวินัยถูกพาเข้าไปสู่แดนประหาร (ตามภาพ) จากนั้นถูกตรึงและผูกตาจนเสร็จเวลา 7.56 น. นายประเสริฐ ฤทธิจินดาชัย พัดตีผู้กระทำให้หน้าโบกธงสัญญาณประหารชีวิต จากนั้นนายม่วย (สงวนนามสกุล) เพชฌฆาตลั่นไกปืนกลแบบคมัน⁴¹ “กระสุน 8 นัด ค่ำรามเสียดังสนั่น” กระสุนเข้าหัวใจทุกนัดตายสนิททันที⁴²

รายงานข่าวไม่ได้หยุดอยู่เพียงเท่านั้น โดยหลังการประหารชีวิตแล้ว นักข่าวได้เข้าไปสอบถามนายม่วยผู้เป็นเพชฌฆาต ถึงความรู้สึกจากการทำหน้าที่

นายม่วยเผยว่า ไม่ตื่นเต้นอะไรเลย เพราะทำตามหน้าที่ ซึ่งก่อนจะทำการยิงก็ได้เข้าไปหลังเป้า ชิดท้ายกมื่อเตะขอบหมวกทำความเคารพนายวินัยพร้อมกับพูดว่า ‘ผมทำตามหน้าที่ เราไม่มีอะไรต้องจองเวรกันนะ’ หลังจากนั้นจึงได้ลงมือลั่นกระสุนปืนกลเข้าใส่เป้าจนหมดชุดแรก ซึ่งบรรจุในแม็กกาซีนเพียง 8 นัด ซึ่งนายม่วยเผยว่าได้ผลมาก เพราะกระสุนทั้ง 8 นัดจับกลุ่มเข้าเป้าปืนที่เขว่นไว้ที่ม่านสีน้ำเงินทะลุผ่านเข้า

⁴⁰ ไทยรัฐ, 18 ธันวาคม 2514, 2.

⁴¹ ปืนแบบคมัน แบล็คมันด์ หรือเบิร์กมัน เป็นปืนที่กรมราชทัณฑ์ใช้ประหารชีวิต โดยเริ่มใช้ครั้งแรกวันที่ 12 กันยายน 2478 และได้ใช้ประหารชีวิตเรื่อย มาจนกระทั่งประมาณ พ.ศ. 2520 จึงมีการเปลี่ยนเป็นปืนกลแบบเอชเค ดูเว็บไซต์ของกรมราชทัณฑ์ <http://www.correct.go.th/mu/index7.html>

ปืนแบบคมันผลิตจากบริษัทเยอรมันที่ก่อตั้งโดย Theodor Bergmann โดยโมเดลของปืนชนิดนี้เริ่มต้นจากปืนที่รู้จักกันในชื่อ The Maschinen Pistole Modell 1918 หรือ MP18.I Schmeisser พัฒนาโดยนักออกแบบปืนเล็ก Hugo Schmeisser เพื่อจุดประสงค์ในการให้ทหารเยอรมันใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 1 ในการยิงระยะสั้นต่อสู้ในสงครามสนามเพลาะ (trench warfare) ระยะหวังผลประมาณ 100-150 เมตร ปืนชนิดนี้ได้รับความนิยมถึงขนาดว่าในสนธิสัญญาแวร์ซายมีการห้ามผลิตปืนชนิดนี้ต่อไป ปืน MP18.I Schmeisser นี้เป็นต้นแบบปืนกลมือต่อมาทั่วโลก และสันนิษฐานว่ารุ่นที่กรมราชทัณฑ์ของไทยก็เป็นรุ่นที่พัฒนามาจากปืนชนิดนี้ ดูข้อมูลเพิ่มเติมใน [<http://world.guns.ru/smg/de/mp1-i-schmeisser-e.html>] และ [http://en.wikipedia.org/wiki/Bergmann_MP_18]

⁴² ไทยรัฐ, 18 ธันวาคม 2514, 2.

คณะปณิธิวิทยิงเป้ารายที่ 2
ปณิธานการร้ายปล้นฆ่า-สนับสนุนกบฏคชียก
ทยกวาคอีก 12 เทรียนทองเป็นที 1 ชนะนาเลข
ยได้แซมป 5 ร่น-จักรยานขับเคียวกันเต็มได้ 2 ประเภท

หน้าสี่ฉบับพิมพ์ภาพ-อันดับประจำฉบับ

ไทยรัฐ

ฉบับลง 12 ฉบับ 5090 วันพฤหัสบดี 17 ธันวาคม พ.ศ. 2514 11 นาท

หน้า 1: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 2: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 3: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 4: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

ปาที 1 ยอนแพในนิเจียมไซ

หน้า 1: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 2: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 3: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 4: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

แทล่นทองไล่จวคิง 8 เทรียนวันมี

หน้า 1: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 2: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 3: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 4: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

มควรลงโทษไม่ให้เป็นเหยียงอย่าง
อ้งหาไล่ลัดเกรงว่าตัวตาย

หน้า 1: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 2: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 3: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 4: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

ฟคบอลรอบรอง 2 คู่
ทีมไทยฟาดแข้งพม่า

หน้า 1: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 2: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 3: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 4: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

อ้นเตี้ย
ขทรทพ
เข้าคักกา

หน้า 1: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 2: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 3: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 4: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

รัดัด โวรโฟรมถึงเป็นได้อีก 2 เทรียนทอง
ขุขัย หลัดไฉนขบปัดยบึงปอง-เทนนิส 2

หน้า 1: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 2: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 3: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

หน้า 4: ภาพนักกีฬายิงเป้าในชุดทีมชาติไทย

รูปใบหน้าของนายวินัย (รูปใหญ่ด้านขวา) นักโทษประหารตาม ม.17, ไทยรัฐ, 17 ธันวาคม 2514, 1.

รูปนายวินัยกำลังถูกนำตัวเข้าสู่แดนประหาร (ซ้าย) โดยก่อนประหารนายวินัยนั่งพับเพียบฟังคำสั่งประหารชีวิตของคณะปฏิวัติ (ขวา) และการพิมพ์ลายนิ้วมือครั้งสุดท้าย (ล่าง)

ใส่แผ่นหลังนายวินัยตอนบริเวณสะบักซ้าย กระสุนตัดหัวใจทะลุหน้าอก
 ดับชีพคาที่โดยไม่ได้อะไรเลย นายม่วยเล่าว่าในชีวิตเคยประหารนักโทษ
 มาประมาณเกือบร้อยคนแล้ว บางคนพอสิ้นกระสุนเข้าใส่ 1 ชุดแล้วยัง
 ไม่ตายทันที นักโทษผู้นั้นดิ้นพรวดพราดอยู่ 3-4 นาทีจึงดับชีพก็มี ขณะที่
 สิ้นกระสุนนั้นนายม่วยเล่าว่า จะเห็นนักโทษประหารได้อย่างวางๆ
 เพราะมันสิ้นน้ำเงินเป็นผ้าบางๆ สำหรับครั้งนี้นายม่วยเล่าว่าได้เงินค่า
 ประหารชีวิต 750 บาท⁴³

ก่อนหน้าที่นายวินัยจะถูกประหารในเช้าวันนั้น มีการนิมนต์พระมหา
 สาย สุวัณนังคโล เจ้าอาวาสวัดบางแพรกใต้มาเทศนาโปรดนายวินัย โดยพระ
 มหาสายได้บอกว่า ได้เทศน์ถึงบทไตรลักษณ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎแห่งกรรมโดย
 ย่อ เพราะอนิจจังเป็นของไม่เที่ยง เกิดมาแล้วก็ดับไป “ตลอดเวลาของการ
 เทศนา นายวินัยร่ำไห้พั่งด้วยน้ำตานองใบหน้า” คลานเข้าไปจับชายผ้าเหลือง
 ร้องไห้โฮสำนึกผิด หลังจากฟังเทศน์นายวินัยล้วงเอารินบัตรใบละ 20 สองฉบับ
 ที่ติดตัว ใบหนึ่งถวายพระมหาสาย อีกใบหนึ่งฝากเจ้าหน้าที่เอาไว้ให้น้องชาย
 ของตน⁴⁴

เมื่อการประหารเสร็จไปแล้ว ญาติของนักโทษก็มารับศพ นางทองคำผู้
 เป็นป้าของนักโทษประหารก็ร่ำไห้และบอกแต่เพียงว่าใครทำกรรมชั่วก็ต้องชดใช้
 กรรมนั้น ส่วนพี่ชายของนายวินัยบอกว่าตนเองได้เตือนแล้วก็ไม่เชื่อ เขาได้ยก
 ตัวอย่างว่าตนเองเคยเกรามาก่อน แต่ต่อมา “ละทิ้งความเลวทรามจึงกลับตัว
 ได้”⁴⁵

เมื่อข่าวลงท้ายถึงบรรยากาศของคนที่ไม่มุ่งดู เมื่อนายวินัยถูกยิงเป้า
 แล้ว “เมื่อเจ้าหน้าที่นำศพออกมา ได้พากันเฮโลเข้าไปมุ่งดูและรุมสาปแช่งว่า
 คนชั่วช้าเลวทรามอย่างนี้สมควรตาย อยู่ไปก็ไร้ประโยชน์ มีแต่สร้างความเดือด

⁴³ ไทยรัฐ, 18 ธันวาคม 2514, 2.

⁴⁴ ไทยรัฐ, 18 ธันวาคม 2514, 2.

⁴⁵ ไทยรัฐ, 18 ธันวาคม 2514, 2.

ร้อนยุ่งยาก และกล่าวชม จอมพลถนอม กิตติขจร หัวหน้าคณะปฏิวัติว่า ‘ตัดสินใจได้ถูกต้อง’⁴⁶

ต่อมาในเดือนเมษายน 2515 มีข่าวผู้ถูกสั่งยิงเป้าด้วย ม.17 กลับมาบน หน้าหนังสือพิมพ์อีกครั้งด้วยเรื่องราวอันเต็มไปด้วยอรรถรสราวกับบทละคร

โดยเป็นข่าวของนายนายปิยะหรือหมอ และนายซ่งหลี่ถูกสั่งประหาร ด้วย ม.17 จากข้อหาปล้นธนาคาร ซึ่งเนื้อข่าวมีลักษณะคล้ายกับกรณีประหาร นายวินัยเมื่อปีก่อน แต่ครั้งนี้ก่อนที่จะประหาร มีนายแพทย์จำนวนมากเข้าร่วม ทำการทดลองศึกษาเกี่ยวกับสภาพจิตใจของอาชญากร (criminal psychology) ด้วย

นายแพทย์คนหนึ่งที่ได้เข้าทำการทดลองได้สอบถามนายปิยะว่าเขาจำ ตัวอย่างการปล้นมาจากไหน นายปิยะตอบว่ามาจากภาพยนตร์ เขาบอกว่าที่ ทำไปเพราะต้องการเงินไปใช้หนี้ จริงๆ แล้วไม่ได้อยากปล้นเลย ความใฝ่ฝันใน ชีวิตของนายปิยะคือต้องการเป็นนักเขียน แต่ไม่มีใครต้องการเรื่องที่เขาเขียน จึงทำให้ไม่มีรายได้ ต้องหาทางออกด้วยการปล้น แต่สุดท้ายมาถูกกฎหมาย ม.17 สั่งประหารชีวิต⁴⁷

ภายหลังจากการประหารเสร็จสิ้นแล้ว นางวันดีภรรยาของนายปิยะ ผู้ รู้ข่าวการประหารชีวิตสามีตนเองจากวิทยุ ได้ขอเข้าเยี่ยมสามีครั้งสุดท้ายแต่ ไม่ทัน ก็ทำให้เข้ามาที่เรือนจำ ได้พบแต่เพียงจดหมายที่นายปิยะทิ้งเอาไว้ให้ เธอ เนื้อหาสรุปว่า “ขณะที่เธอได้รับจดหมายฉบับนี้ เธอคงพบว่าร่างของพี่ที่ ปราศจากวิญญาณ แต่พี่ขอร้องให้เธออย่าเศร้าโศกมากนัก เพราะไม่มีอะไรใน โลกนี้ ที่จะไม่พลัดพรากจากกัน อย่าคร่ำครวญถึงพี่มากนัก เพราะมันอาจจะ ทำให้วิญญาณพี่ไม่เป็นสุข...”⁴⁸ นอกจากนี้นายปิยะยังเขียนจดหมายถึงพ่อแม่ ของตนว่า “ลูกเป็นคนบุญน้อยจึงไม่อาจอยู่กราบเรียนได้ ขออย่าให้เศร้าโศก กับผมมากนัก ขอให้ถือว่าเป็นกรรมที่ได้กระทำมาแต่ชาติก่อน ขอขอบคุณพี่ๆ

⁴⁶ ไทยรัฐ, 18 ธันวาคม 2514, 2.

⁴⁷ ไทยรัฐ 10 เมษายน. 2515, 16.

⁴⁸ ไทยรัฐ, 10 เมษายน 2515, 16.

รูปนายปิยะ หรือหมอลและนายช่งหลี่ กำลังถูกนำตัวเข้าแดนประหาร, ไทยรัฐ 10 เมษายน 2515, 1.

พี่หรั่ง พี่แจ๋ว และพี่ที่เป็นแม่ของ ‘ม่วน’ ด้วย”⁴⁹ นอกจากนี้นายปิยะยังฝากเจ้าหน้าที่เรือนจำ เพื่อให้ฝากนักข่าวออกไปยังผู้หญิงสองคนชื่ออุบลกับบรรจง ซึ่งเป็น “แฟนสาว” ของเขาด้วย⁵⁰

ส่วนทางนายซึ่งเหลือใจไม่รู้หนังสือ แต่ได้ฝากเจ้าหน้าที่เรือนจำไปถึงแม่และน้องชายของตนว่า “เรื่องนี้ แม่ไม่ต้องเสียใจ เพราะผมผิดไปแล้ว ที่ต้องทำก็เพราะอยากเอาเงินมาช่วยเหลือแม่และน้องๆ ให้สุขสบาย แต่มันพลาดไปก็ช่วยเหลืออะไรไม่ได้ ผมทำกรรม ผมก็ขอกรรมหน้ารับกรรมไป ซาตินหน้ามีจริง ขอเกิดเป็นลูกแม่ใหม่”⁵¹

ในการรายงานข่าวการประหารนายปิยะและนายซึ่งเหลือครั้งนี้ มีความแตกต่างอย่างสำคัญอย่างหนึ่ง คือการพาดหัวด้วยรูปที่ถ่ายจากทางด้านหลังของเพศฆาต ด้วยมุมมองเป็นเส้นตรงไปยังเป้าประหารที่อยู่หลังม่าน เป็นวินาทีที่เพศฆาตกำลังจะเหนี่ยวไกปืน และเป็นช่วงขณะสุดท้ายของชีวิตของมารร้ายที่กำลังจะถูกกำจัดไป (ดังภาพ)

รูปข่าวในลักษณะเช่นนี้ เริ่มปรากฏในการใช้ ม.17 ครั้งต่อๆ มา โดยเฉพาะในวันที่ 17 เมษายน 2515 ที่อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม “สองมหาโจร” นายแขกหรือเตี้ย อายุ 21 ปี (เสื้อแขก) และนายเดช อายุ 20 ปี (เสื้อเดช) ผู้ก่อคดีปล้น-ฆาตร่วมร้อยคดีในห้าจังหวัดภาคอีสาน ถูกประหารโดยคำสั่งของคณะปฏิวัติฉบับที่ 16/2515 ลงวันที่ 16 เมษายน 2515 ซึ่งได้ประกาศออกทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยและทางโทรทัศน์ในตอนกลางคืนวันเดียวกันด้วย⁵²

วันถัดมา 18 เมษายน 2515 พาดหัวหน้าหนึ่งมีรูปขนาดประมาณหนึ่งในสามของหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ทั้งหมด เป็นฉากการประหารชีวิต “สองเสือร้าย” โดยมีภาพย่อยสองภาพซ้ายและขวาลงรูปนักโทษอายุยังไม่ถึง

⁴⁹ ไทยรัฐ, 10 เมษายน 2515, 16.

⁵⁰ ไทยรัฐ, 10 เมษายน 2515, 16.

⁵¹ ไทยรัฐ, 10 เมษายน 2515, 16.

⁵² ไทยรัฐ, 17 เมษายน 2515, 16.

ภาพเพชรนิลจินดาทำดั่งเดิมเพื่องาน โดยถ่ายจากด้านหลัง รวบรวมกับผู้อ่านกำลัง “ร่วม”
ประหารไปด้วย, ไทยรัฐ 10 เมษายน 2515, 1.

รูปพาดหัวแสดงการประหารชีวิตนายแซกหรือเตี้ย อายุ 21 ปี (เลื้อแซก) และนาย
เดช อายุ 20 ปี (เลื้อเดช) ด้วย ม.17, ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515

เบญจเพศทั้งสองคนถูกปิดตา “หิ้วปีก” มาที่ลานประหาร ที่คอของทั้งสองคนแขวนป้ายชื่อเพื่อประจานให้ได้เห็นในระยะไกล ภาพใหญ่เป็นภาพของนักโทษทั้งสองอยู่ในคอกกัน⁵³ โดยถ่ายจากมุมที่ทำให้คนอ่านเหมือนกับยืนดูการประหารอยู่ทางด้านข้าง ร่วมเป็นพยานให้แก่การยิงเป้าครั้งนี้ด้วย มีรูปเจ้าหน้าที่เพชรฆาตยืนถือปืนประทับบ่าเป้าละห้าคน กำลังรอคำสั่งให้ลั่นไกกระสุนในวินาทีใดวินาทีหนึ่งข้างหน้า

พาดหัวตัวใหญ่ “คนนับหมื่นล้อมดูยิงเป้า 2 เสือร้าย 5 จว. 10 มือปืนตร.ยิง 100 นัด นักโทษเผยประวัติร้ายก่อนถูกประหาร”⁵⁴ และคำบรรยายภาพว่า “10 มือปืนตำรวจประทับบักรบ ลั่นกระสุนสังหารจบชีวิต 2 เสือร้าย 5 จังหวัดภาคอีสาน ตามคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิวัติ”⁵⁵

แดนประหารเฉพาะกิจครั้งนี้จัดที่สนามยิงปืนตำรวจมหาสารคาม โดยนักโทษทั้งสองถูกนำขึ้นรถมาจากเรือนจำจังหวัดร้อยเอ็ด ผ่านหมู่บ้านคุ้ม วัดป่าเลย์ย์ บ้านโนนเมือง บ้านหนองยายน้อย บ้านหนองไฟ บ้านสะอาดนาดี และบ้านโคกเชือก ตลอดทางมีตำรวจรักษาการณ์เป็นระยะๆ มีประชาชนเป็นหมื่นคนทั้งจากมหาสารคามและจากจังหวัดใกล้เคียงพากันไปดูจนแน่นขนัด⁵⁶

นักโทษประหารทั้งคู่ถูกพันธนาการด้วยตรวนขนาดใหญ่ นายเดชนั้น

⁵³ เข้าใจว่าการกั้นคอกสี่เหลี่ยมเช่นนี้จัดในกรณีเฉพาะการประหารชีวิตนอกสถานที่เท่านั้น หากประหารที่แดนประหารปกติจะใช้คอกกัน โดยเว็บไซต์กรมราชทัณฑ์อธิบายว่า

จากไม้ชนิดตั้งรูปสี่เหลี่ยมมีผ้าขึง การประหารด้วยการยิง จะมีจากไม้ชนิดตั้งรูปสี่เหลี่ยมมีผ้าขึงข้างหลังนักโทษ ที่ถูกประหารชีวิตห่างประมาณ 1 เมตร มีเป้ารูปหัวใจปิดไว้บนฉากตรงจุดกลางระดับหัวใจผู้ถูกประหารเป็นเป้าสำหรับเล็งปืน เมื่อพร้อมแล้ว เจ้าหน้าที่ให้สัญญาณโดยโบกธงสีแดง ผู้ทำหน้าที่เพชรฆาตลั่นไกปืนทะลุเป้ากระดาดที่จัดระดับตรงกับหัวใจพอดีจากไม้ที่ตั้งแสดงในพิพิธภัณฑ์ ปรากฏหลักฐานว่าทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2481

ดู <http://www.correct.go.th/mu/index7.html> (สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2557)

⁵⁴ ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 1.

⁵⁵ ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 1.

⁵⁶ ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 16.

มีสีหน้าอันซีดเซียวกลัวความตาย แต่ด้านนายแขกนั้น “ยิ้มระรื่นอยู่ตลอดเวลา”⁵⁷ จากนั้นทั้งคู่ถูกนำไปที่เต็นท์เพื่อฟังเทศน์จากท่านเจ้าคุณพระอริยาวัตร เจ้าอาวาสวัดมหาชัย อำเภอเมืองมหาสารคาม

ในขณะที่กำลังจะนั่งฟังเทศน์นั้น นายแขกล้วงกระเป๋าเสื้อหยิบรูปส่งให้นายเดชแล้วบอกว่า “เอารูปแฟนลื้อคืนไป” นักข่าวสอบถามนายเดชและพบว่าคือภาพของนางแซ่ไซ ทอดี ซึ่งเป็นแฟนสาวของตน เป็นโสเภณีอยู่ที่จังหวัดขอนแก่นและเป็นแฟนกันมาปีกว่าแล้ว เขารักแฟนคนนี้มากและจะเก็บภาพเอาไว้ดูจนกว่าจะถูกประหาร⁵⁸

หลังจากฟังเทศน์แล้ว เจ้าหน้าที่ทั้งสองพานักโทษทั้งสองมากินอาหารมื้อสุดท้าย โดยเป็นอาหารที่บริจาคโดยนางจุไรรัตน์ สุขุมาลจันทร์ ภรรยาผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรมหาสารคาม โดยอาหารมื้อสุดท้ายนี้มีผัดแตงกวาลาบไก่ ปลาตุ๋นย่าง กระตู่หมูต้มโคล้ง แกงอ่อมปลาดุก ข้าวเหนียว ส่วนของหวานมีองุ่น กัลยและชมพู นายแขกนั้นกินอย่างเอร็ดอร่อย แต่นายเดชกินอาหารไม่ลง ใช้ผ้าเช็ดหน้าชุบน้ำเช็ดหน้าตาอยู่ตลอดเวลา (ดังภาพ)⁵⁹

ประวัติชีวิตของนักโทษทั้งสองถูกฉายออกมาเป็นฉากๆ นายแขกนั้นพ่อแม่เสียชีวิตตั้งแต่เด็ก เขาอาศัยอยู่กับญาติซึ่งมีฐานะยากจน เรียนจบ ป.4 จากจังหวัดอุดรธานี จากนั้นเร่ร่อนไปตามจังหวัดพิจิตร นครสวรรค์และพิษณุโลกเพื่อรับจ้างทำนาเกี่ยวข้าว จากนั้นได้ภรรยาชื่อนางด้อย อายุ 19 ปี อยู่ที่จังหวัดขอนแก่น จากนั้นนายแขกไปรับจ้างขับสามล้ออยู่ที่จังหวัดอุดรธานี และเริ่มชีวิตอาชญากร โดยเริ่มด้วยการขโมยไก่ ขโมยวัวควายไปขายที่ประเทศลาว จากนั้นเขาจึงไปทำงานเป็นมือปืนให้กับหัวหน้าโจรชื่อ เสืออิน ดำวิจิตร จากนั้นเขาเริ่มปล้นฆ่า และนำเงินที่ได้ไปเที่ยวโสเภณีหมด ในขณะที่ตบนั้น “ยิ้มระรื่นตอบคำถามอยู่ตลอดเวลา พุดคุยจะฉานไม่มีที่ท่าว่าจะกลัวสิ่งใดเลย” เมื่อนายแขกถูกถามว่าทำไมเขาจึงยอมรับสารภาพ เขาตอบว่า “เมื่อทำผิดแล้วก็

⁵⁷ ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 16.

⁵⁸ ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 16.

⁵⁹ ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 1.

อาหารมื้อสุดท้ายของนักโทษประหาร, ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 1.

ยอมรับผิดชอบ จะปฏิเสธทำไม?”⁶⁰

ส่วนนายเดชนั้นเรียนจบชั้นประถมจากที่เดียวกับนายแขก พ่อของนายเดชเป็นอดีตผู้ใหญ่บ้านนาเชือก ตำบลหนองโพธิ์ อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น เหตุผลที่เริ่มปล้นครั้งนี้เป็นเพราะโกรธแค้นเพื่อนบ้าน ที่นำความไปฟ้องนายอำเภอ ใส่ร้ายว่าพ่อของตนเองทุจริต จนทำให้พ่อต้องออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ในที่สุดนายเดชจึงเข้าปล้นและฆ่าเพื่อนบ้านเป็นการแก้แค้น จากการปล้นฆ่าครั้งแรกครั้งนั้นก็ทำเรื่อยมาอีก 5 ราย จนมาถูกจับได้⁶¹

จากนั้นจากการประหารที่มีคนดูเป็นหมื่นคนก็เริ่มต้นขึ้น พวกเขา “ตะโกนเร่งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการประหารโดยเร็ว”⁶² และในที่สุด

เวลา 11.35 น. กระสุนปืนคาร์บินเอ็มทูจากแถวตำรวจทั้ง 10 นาย ที่ทำหน้าที่เพชฌฆาตประหารชีวิต 2 นักโทษครั้งนี้ก็กระเด็นขึ้น เพชฌฆาตแต่ละนายใช้กระสุนคนละ 10 นัด รวมกระสุนทั้งหมด 100 นัด ผลการยิงปรากฏว่านายเดชถูกกระสุนตรงหัวใจตายคาที่ที่ไม่มีอาการสะดุ้งเลย ส่วนนายแขกนั้นปรากฏว่ามีอาการดิ้นสะท้อนอยู่เล็กน้อย ก่อนจะขาดใจตาย⁶³

บรรยาการวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูเหมือนจะเข้มข้นขึ้นไปอีกเมื่อถึงเดือนมิถุนายน คำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติที่ 35/2515 สั่งประหารนายจำเนียร หรือเนียน นายธัญชัยหรือแดงหรือแดงหยิก และนายสนองหรือเปี้ยก ทั้งหมดมีด้วยกันสามคน โดยข้อหาคือได้ร่วมกันล้วงกระเป๋าบรณรพประจำทาง และฆ่า “พลเมืองดี” หลายรายจนมาถูกจับได้เมื่อกลางเดือนมิถุนายน 2515 และแม้ว่าทั้งสามจะรับสารภาพ แต่สิ่งที่ทั้งสามได้ทำ “ได้แสดงให้เห็นความชั่วร้าย โหด

⁶⁰ ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 16.

⁶¹ ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 16.

⁶² ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 16.

⁶³ ไทยรัฐ, 18 เมษายน 2515, 16.

เหยี่ยม ทารุณ ไม่หวั่นเกรงต่อกฎหมายของบ้านเมือง ซึ่งอยู่ในระหว่างใช้กฎอัยการศึก คำสารภาพจึงไม่มีน้ำหนักพอที่จะบรรเทาความผิดที่เกิดจากสันดานชั่วที่ไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษของผู้ต้องหา จึงมีคำสั่งให้ประหารชีวิต”⁶⁴

เวลา 15.00 น. ของวันที่ 19 มิถุนายน 2515 นักโทษทั้งสาม ซึ่งยังไม่รู้ว่าพวกตนต้องโทษประหารชีวิต ถูกนำออกมาจากห้องขัง ถามเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าจะพาตนไปไหน นายจำเนียรพอจะคาดการณ์ถูก ถึงกับเข่าอ่อน และตลอดทางไปที่แดนประหารเขาเป็นลมล้มพับตลอดเวลา โดยมีประชาชนมาดูกันจนแน่น⁶⁵

เช่นเดียวกับการประหารครั้งก่อนๆ มีการนิมนต์พระมหาสาย สุวณฺโณ มังคโล เจ้าอาวาสวัดบางแพรกใต้มาเทศนาให้นักโทษทั้งสามฟัง เนื้อข่าวเผยว่านายสนองนั้นนับถือศาสนาอิสลาม จึงขอกระทำพิธีตามศาสนาอิสลามแทน จากนั้น เวลา 17.25 น. การประหารเริ่มขึ้นเรียงทีละคน เนื้อข่าวระบุถึงรายละเอียด โดยเฉพาะนายธนชัยนั้นหวาดกลัวความตาย “กระซอกผ้าผูกตาออกก่อนเข้าสู่หลักประหาร พร้อมกับร้องไห้หาแม่เหมือนคนลำนีเกา”⁶⁶ หลังจากการประหารแล้ว เพชฌฆาตผู้ทำหน้าที่กล่าวว่า “รู้สึกเฉยๆ มีอีกก็หมดอีก ผมสู้ได้วันละ 100 กว่าคน” ก่อนจะหัวเราะและผละไป⁶⁷

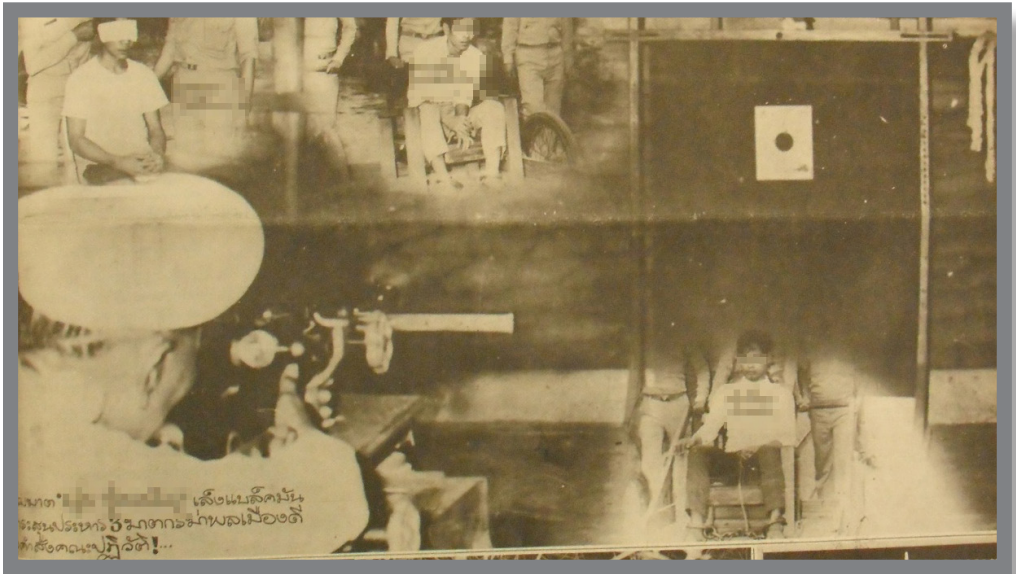
ส่วนประกอบของข่าวที่แสดงให้เห็นนาฏกรรมของรัฐบาลไทยการทำลายประหารนักโทษทั้งสามคนนี้ คือภาพพาดหัวหลัก ซึ่งจากฉบับก่อนๆ นั้นจะเป็นภาพอันชัดเจนที่แสดงให้เห็นการประหาร เช่นภาพถ่ายการประหารจากทางด้านหลังเพชฌฆาต หรือภาพถ่ายจากทางด้านข้าง แต่ครั้งนี้ภาพพาดหัวมีการจัดแต่งให้เป็นเหมือนการมองผ่านศูนย์เล็งของปืนกลมือแบลคมันท์ที่ใช้ยิง ซึ่งนอกจากแสดงให้เห็นการประหารเท่านั้น แต่เป็นการดึงผู้อ่านเข้าไปที่แท่นของเพชฌฆาต และทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ประหารเสียเอง นี่คือตัวอย่าง

⁶⁴ ไทยรัฐ, 20 มิถุนายน 2515, 16.

⁶⁵ ไทยรัฐ, 20 มิถุนายน 2515, 16.

⁶⁶ ไทยรัฐ, 20 มิถุนายน 2515, 16.

⁶⁷ ไทยรัฐ, 20 มิถุนายน 2515, 16.

พาดหัวข่าวการประหารตาม ม.17 จากคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติที่ 35/2515 พาดหัวครั้งนี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นเหมือนกับคนอ่าน “ร่วม” สังเกตการณ์เท่านั้น แต่เหมือนคนอ่าน “มอง” ผ่านศูนย์เล็งของปืนที่จะใช้ประหารนั้นด้วย

ของการส่งผ่านวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูมายังผู้อ่านในสังคมไทยของทศวรรษ
ที่ 2510 ผ่านเทคโนโลยีการพิมพ์

6. “การอภัย” ในจักรวาลทัศน์พุทธเถรวาทในฐานะพระคุณ

หากตัวอย่างการประหารนักโทษที่ผ่านมานั้นเป็นดัง “พระเดช” แล้ว
ไซ้รู้ เรื่องเล่าแห่ง “การอภัย” ย่อมจะเป็นเรื่อง “พระคุณ” ซึ่งเป็นลักษณะอีก
ด้านของรัฐนาฏกรรม อันทำให้วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูทำงานฉนั้นนั้น ดังนั้น
“เรื่องเล่า” ย่อมจะไม่สมบูรณ์หากปราศจากการหลักสอนใจในหลักธรรมของ
จักรวาลทัศน์แห่งพุทธศาสนา นั่นคือการให้อภัย เหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นใน
รายงานข่าววันถัดมาหลังจากที่ยิงเป้านักโทษทั้งสามคน โดยเป็นเนื้อความ
เกี่ยวกับความรู้สึกของญาติผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อปล้นฆ่าของคนทั้งสาม พาดหัวตัว
ใหญ่ว่า “แม่-เมียพลเมืองดีเผยความรู้สึกซาตกรถูกยิงเป้า ไม่จองเวร-ขออโหสิ”⁶⁸

นักข่าวเดินทางไปเยี่ยมเยียนสอบถามนางเพ็ญจันทร์ มารดาของนาย
บุญฤทธิ์ ผู้ตาย โดยนางเพ็ญจันทร์บอกกับนักข่าวหลังจากที่นักโทษทั้งสามถูก
ประหารชีวิตว่า ตนเห็นว่า “เป็นเรื่องของกรรม ซึ่งใครทำกรรมดี ก็ย่อมมีผลดี
ตอบสนอง ใครทำกรรมชั่ว กรรมชั่วมักตอบสนอง” และตนจะทำบุญกวาดน้ำไป
ให้ผู้ถูกประหารด้วย นอกจากนี้มีผู้ที่รู้จักและไม่รู้จักกับนางเพ็ญจันทร์ ส่ง
จดหมายแสดงความเสียใจมาเป็นจำนวนมาก รวมทั้งจอมพลถนอม กิตติขจร
หัวหน้าคณะปฏิวัติด้วย ส่วนนางพร้อม ภรรยาของนายสนั่น ผู้ที่เป็นเหยื่อ
ฆาตกรรมอีกคนหนึ่ง ก็ระบุว่าตนจะกวาดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้นักโทษเพื่อขอให้
อโหสิต่อกัน ไม่ขอจองเวรต่อไป⁶⁹

ในเดือนสิงหาคม 2515 มีตัวอย่างที่ชัดเจนของการแสดง “พระคุณ” อีก
ครั้ง เมื่อมีคำสั่งประหารนักโทษข่มขืนคือนายนิคม นายสมชัยและนายเล็ก ซึ่ง
พาดหัวข่าวมีภาพของนายนิคม ทูตตัวลงกราบแทบเท้าพ่อของเหยื่อเด็กหญิง

⁶⁸ ไทยรัฐ, 21 มิถุนายน 2515, 1.

⁶⁹ ไทยรัฐ, 21 มิถุนายน 2515, 2.

มารดาและภรรยาของผู้เสียชีวิต อโหสิให้กับฆาตกร, *ไทยรัฐ*, 21 มิถุนายน 2515, 1.

รูปนายนิคม นักโทษประหารตาม ม.17 ซ้ำหาข่มขืนกราบลงที่เท้าของบิดาของ
เหยื่อที่เป็นเด็กหญิง, ไทยรัฐ 8 สิงหาคม 2515, 1.

ที่ตนเองข่มขึ้นไปด้วยความเมาสุรา ก่อนที่เขาจะถูกประหารตาม ม.17

การสำนึกผิดและการให้อภัยเป็นส่วนที่สำคัญอันจะขาดไปไม่ได้ของเรื่องเล่าในวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดู เช่นที่ได้เสนอมมาแล้วในกรณีก่อนๆ ดังที่เดือนธันวาคม 2514 นักโทษ ม.17 นายวินัยแสดงอาการสำนึกผิด ฟังคำเทศนา และร่ำไห้ฟังด้วยน้ำตานองใบหน้า คลานเข้าไปจับชายผ้าเหลืองร้องไห้โย และเขียนจดหมายถึงน้องให้น้องชายอย่าเอาอย่างตนก่อนที่จะถูกยิงเป้า⁷⁰ กรณีการยิงเป้านายปิยะหรือหมอ และนายช่งหลีเมื่อเดือนเมษายน 2515 ที่เมื่อมีผู้เข้าไปสอบถามนายปิยะว่าทำไมจึงทำ เขาได้เล่าถึงความโศกเศร้าว่าตนเองจะเป็นนักเขียน แต่รายได้ไม่พอจึงต้องปล้น จดหมายที่นายปิยะถึงคนที่รักนั้นมีความห่วงหาอาลัย นอกจากนี้นายช่งหลีเอง แม้นจะไม่รู้หนังสือ แต่ก็แสดงให้เห็นว่าตนเองรู้สึกสำนึกผิดต่อมารดา ว่าที่นำไปทั้งหมดเป็นเพียงการต้องการนำเงินมาให้น้องและแม่ตนเองให้มีชีวิตที่สุขสบายกว่าที่เป็นอยู่⁷¹ ในเดือนมิถุนายน 2515 นายธนุชัยหรือแดง หรือแดงหยิก ก่อนถูกประหารก็ร้องไห้หาแม่เพราะสำนึกว่าสิ่งที่ตนเองทำไปนั้นผิด⁷² เป็นต้น

สิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นจากการที่สังคมรับรู้เรื่องราวของนักโทษ ม.17 เหล่านี้โดยละเอียด (และนักโทษอื่นๆ อีกหลายคนที่บทความนี้ไม่ได้กล่าวถึง) นั้นไม่ได้อยู่ที่ว่าคนเหล่านี้เป็นเพียงแค่ “มาร” ผู้ชั่วร้ายและเมื่อกำจัดพวกเขาแล้วความเดือดร้อนก็จบลง สังคมไทยได้รับความสงบสุขกลับคืนมาเท่านั้น วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูไม่ได้ทำงานง่ายๆ อย่างนั้น เพราะมันไม่ใช่กระบวนการที่ส่งผ่านจากผู้ปกครองลงไปสู่ผู้ถูกปกครองเท่านั้น หากแต่คือกระบวนการของการแสดงตัวอย่างโลกทัศน์ระเบียบเดิมอันทรงพลังของพุทธศาสนาเถรวาทไทย และในขณะเดียวกันคือการจัดตัวเองเข้าสู่โลกทัศน์นั้นๆ ของคนผู้ที่ถูกปกครองด้วย—ในแง่นี้ เมื่อมองนักโทษ ม.17 บนหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐด้วยสายตาอันพิถีพิถารณาแล้ว เราจะเห็นได้ว่า พวกเขาไม่ได้ต่าง

⁷⁰ ไทยรัฐ, 18 ธันวาคม 2514, 2.

⁷¹ ไทยรัฐ, 10 เมษายน 2515, 16.

⁷² ไทยรัฐ, 20 มิถุนายน 2515, 16.

อะไรออกไปจากเราก่อนเลย พวกเขาก็คือผู้ชีวิต ใต้เท้าหาสิ่งที่ดีในชีวิต มีพ่อแม่ มีพี่น้องที่ตนเองรัก มีคนรักที่ตัวเองต้องการปกป้องคุ้มครอง มีลูกมีหลาน มีความเสียใจ ความเศร้าโศก ทำผิดได้ และสำนึกผิดได้ ฯลฯ อย่างที่เราเป็น เพราะฉะนั้น “มาร” เหล่านี้สามารถจะเป็นใครก็ได้ จะเป็นเพื่อนบ้านเราก็ได้ จะเป็นคนที่ทำงานร่วมกับเราก็ได้ จะเป็นลูกน้องเราก็ได้ จะเป็นคนในครอบครัวของเรา หรือจะเป็นตัวเราเองก็ย่อมได้ และตรงส่วนนี้ต่างหากที่ทำให้วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูทำงานอย่างเห็นผล ต่อเนื่อง ชัดเจน และเด็ดขาดในการทำหน้าที่กำกับรักษาระเบียบในสังคมไทยเอาไว้จนปัจจุบัน

7. บทสรุป: การส่งผ่านวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดู ในยุคเครือข่ายสังคมออนไลน์

ตัวอย่างของนักโทษ ม.17 นั้นเกิดขึ้นในทศวรรษที่ 2510 อันเป็นยุคที่ข่าวสารต่างๆ ส่งผ่านกันตามหน้าหนังสือพิมพ์เท่านั้น แต่สามสิบปีต่อมา ในยุคปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีก็ค่อยๆ ขยับวัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูนี้ให้อยู่ในรูปแบบร่วมสมัยอีกครั้ง นั่นคือเครือข่ายทางสังคมออนไลน์

เมื่อเกิดกรณีของนายเพชร ชูศรีขวัญดังที่ผู้เขียนยกขึ้นมาในบทนำ ในเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มีการแชร์ การคอมเมนต์เถียงว่า “ความจริง” ของการทำร้ายแท็กซี่นี้เป็นอย่างไร เช่นมีการบอกว่านายเพชรเตรียมขวดน้ำมันจุดไฟ เพื่อที่จะโยนใส่เข้าไปในกลุ่มผู้ชุมนุม เขาจึงถูกทำร้ายปางตายเพราะผู้ชุมนุมต้องป้องกันตัว⁷³ สิ่งและเทคโนโลยีได้ทำในครั้งนี้ (อีกครั้งหนึ่ง) ก็คือการสลายเส้นแบ่งระหว่าง “ความจริง” และ “เรื่องเล่า” ลง เปิดทางให้วัฒนธรรมเชือดไก่ให้ลิงดูทำงานได้ต่อไป ดังที่เราจะเห็นคอมเมนต์และข้อความก่นด่าผู้ที่ตกเป็น

⁷³ ยกตัวอย่างในเฟซบุ๊ก [<https://www.facebook.com/kpps.thailand/posts/265328423591705>] หรือในเฟซบุ๊ก “วิวาทะ” [<https://th-th.facebook.com/quotequotequote/posts/552793504810965>] (สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2557).

เหยื่อครั้งนี้⁷⁴

นายเพชรค่อยๆ ดีขึ้นจากการดูแลของสวณีย์ ชูศรีขวัญ ลูกสาว และถึงเวลาที่เขียนบทความนี้อยู่ เขาคงมีโอกาสดูฉลองสงกรานต์อีกครั้งหนึ่งในชีวิต เขากล่าวถึงเหตุการณ์ครั้งนี้ว่า “ผมขับรถแท็กซี่มานานกว่า 20 ปี ไม่ได้เป็นคนเสียสละอะไรทั้งสิ้น เป็นแค่คนทำมาหากินธรรมดาคนหนึ่ง หาเช้ากินค่ำ เลี้ยงครอบครัว”⁷⁵ ซึ่งไม่ได้ต่างอะไรออกไปจากนายวินัย นายปิยะ นายชงห์ลี และ “मार” คนอื่นๆ ที่ถูกประหารไปด้วย ม.17 แต่คราวนี้มีมือเพชรฆาตสามารถจะเป็นใครก็ได้

⁷⁴ ตัวอย่างที่สำคัญของการ “เชือด” ทางออนไลน์ ดู บทบรรณาธิการฟ้าเดียวกัน ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2552 “บอกทั่วโลกว่าเรารักกษัตริย์,” <http://prachatai.com/journal/2009/11/26653> (สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2557).

⁷⁵ <http://dailynews.co.th/Content/crime/204839/แท็กซี่เหยื่อมือบ+แฉวินาทีเชือดตายบนถนนวิภาวดี> (สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2557).

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ชนิดา ชิตบัณฑิตย์. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ: การสถาปนาพระราชอำนาจนำในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ. แปลโดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์ และ ม.ร.ว.ประกายทอง สิริสุข. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- ธงชัย วินิจจะกุล. กำเนิดสยามจากแผนที่: ประวัติศาสตร์ภูมิกายาของชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่าน, 2556.
- ธงชัย วินิจจะกุล. “สถาบันกษัตริย์กับฝ่ายต่อต้านเครือข่ายกษัตริย์: ช้างสองตัวในห้วงการเมืองไทยกับสถานะปฏิเสศความเป็นจริง.” ใน ประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง ว่าด้วยประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยใหม่. แปลโดย ภัคดี วีระภาสพงษ์. นนทบุรี: ฟาเดียวัน, 2556.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. “อภัยวิถี: เทววิทยาการเมือง ความทรงจำ และความหลงลืมของประวัติศาสตร์ไทย.” รัฐศาสตร์สาร 22, ๑.1 (2543): 130-183.
- อัครศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. “บทบาททางการเมืองของจอมพลถนอม กิตติขจร พ.ศ. 2506-2516.” วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. “รัฐธรรมนูญอีกที.” ใน มติชนสุดสัปดาห์, 10-16 สิงหาคม 2555: 30.
- เบน แอนเดอร์สัน. ชุมชนจินตกรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2552.

วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (ตุลาคม 2557-มีนาคม 2558)

ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคริส เบเกอร์. *เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ*.
เสียงใหม่: ตรัสวิน, 2539.

แพทริก โจรี. “คาร์ล ป็อบเปอร์ กับวิกฤตการเมืองไทย: สถาบันกษัตริย์กับ
ปัญหาของ ‘สังคมเปิด’.” ใน *วารสารอ่าน* 4, ฉ.1 (เมษายน-มิถุนายน
2555): 154-167.

ภาษาอังกฤษ

Anderson, Ben. “The Idea of Power in Javanese Culture.” In *Language and Power: Exploring political culture in Indonesia*, 17-77. Jakarta: Equinox, 2006 (1990).

Carr, Nicholas. *The Shallows: What the Internet is Doing to Our Brains*. New York: W. W. Norton & company, 2010.

Carroll, Stuart. “Introduction.” In *Cultures of Violence Interpersonal Violence in Historical Perspective*. Edited by Stuart Carroll, 1-43. Hampshire: Palgrave Macmillian, 2007.

Geertz, Clifford. *Negara: The Theatre State in Nineteenth Century Bali*. Princeton: Princeton University Press, 1980.

Geertz, Clifford. “Centers, Kings, and Charisma: Reactions on the Symbolics of Power.” in *Local Knowledge: Further Essays in Interpretive Anthropology*, 121-146. New York: Basic Books, 1983.

Haberkorn, Tyrell. *Revolution Interrupted: Farmers, Students, Law, and Violence in Northern Thailand*. Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 2011.

Lim, Samson. “The Case of Volunteer 8: Proof, Violence, and History in Thai Society.” *Critical Asian Studies* 43, no.3 (2011): 399-420.

- Reynolds, Craig J. "Power." in *Critical Terms for the Study of Buddhism*, edited by Donald S. Lopez Jr. Chicago: Chicago University Press, 2005. 211-228.
- Reynolds, Craig J. "Paradigms of the Premodern State." in *Seditious Histories: Contesting Thai and Southeast Asian Pasts*. 31-52. Seattle: University of Washington Press, 2006.
- Vickers, Adrian. "History and Social Structure in Ancient Java: A Review Article." In *Review of Indonesian and Malayan Affairs* 20, no.2 (Summer, 1986): 156-185.
- Wolters, O.W. *History, Culture, and Region in Southeast Asian Perspectives*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1999.